

Kulturní tradice regionu a jejich využití v mateřské škole

Ing. Lucie Mikulenková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Ing. Lucie Mikulenková
Osobní číslo: H210048
Studijní program: B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Kulturní tradice regionu a jejich využití v mateřské škole

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o regionální kultuře v předškolním vzdělávání.

Vymezení teoretických východisek zaměřených na regionální tradice, zvyky a další prvky regionální kultury v prostředí mateřské školy.

Vytvoření vzdělávacího projektu s využitím prvků regionálních tradic pro děti předškolního věku.

Realizace a ověření vzdělávacího projektu ve vybrané mateřské škole.

Evaluace projektu a zpracování doporučení pro praxi v mateřských školách.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Beaty, J. J. (2016). *Skills for Preschool Teachers*. Pearson.
- Bezděková, L., Kubecová, M., Kupcová, Z., & Váňová, H. (2018). *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. Raabe.
- Kindlová, M., & Boledovičová, M. (2019). *Tradinář. Rodinný a tvořivý rok plný oslav a rituálů*. Smart Press.
- Lišková, E. (2022). *Naše lidové zvyky v obrazech*. Grada Publishing.
- Pitrová, P. (2016). *Český rok*. Fragment.
- Vondrušková, A. (2015). *Český lidový a církevní rok*. Moravská Bastei MOBA.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Roman Božik, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 11. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 24.2.2024

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce s názvem „Kulturní tradice regionu a jejich využití v mateřské škole“ je vytvoření projektových dní pro vybranou mateřskou školu. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, a to na teoretickou a praktickou. Teoretická část se zabývá vymezením základní terminologie vztahující se především k oblasti kulturních tradic a zvyků v regionu Haná. V praktické části je představena a charakterizována mateřská škola, ve které je vzdělávací projekt realizován. Důraz je kladen na zařazení jednotlivých tradic a zvyklostí do programu mateřské školy. Projekt zahrnuje šest výstupů a každý výstup obsahuje téma projektového dne, cíle z pohledu učitele, cíle z pohledu dítěte, pedagogické strategie, průběh výstupu a sebereflexe. V závěru je celý vzdělávací projekt podroben evaluaci jak ze strany autorky této práce, tak ze strany vedoucí učitelky. Výsledky praktické části budou k dispozici učitelkám a pomohou jim se zařazením tradic do běžné výuky v mateřské škole během celého roku.

Klíčová slova: kultura, kulturní tradice, zvyky, gramotnost, kulturní gramotnost

ABSTRACT

The bachelor thesis titled “Cultural Traditions of the Haná Region and Their Use in Kindergarten” aims to design project days for a specific kindergarten. The thesis is divided into two main parts: theoretical and practical. In the theoretical section, the focus lies on defining fundamental terminology related mainly to cultural traditions and customs in the Haná region. The practical part of the thesis introduces the selected kindergarten where the educational project is being implemented. The emphasis is on incorporating individual traditions and customs into the kindergarten program. The project day topic, goals from both the teacher’s and child’s perspectives, pedagogical strategies, progress tracking, and self-reflection are all included in this practical section. Finally, the entire educational project undergoes evaluation, involving both the assessment of the author of this thesis and that of the head teacher. The outcomes received from the practical part will support teachers in integrating cultural traditions into their regular teaching throughout the kindergarten year. By appreciating Haná’s heritage, this project contributes to a more enriching and inclusive educational experience for young learners.

Keywords: culture, cultural traditions, customs, literacy, cultural literacy

Poděkování:

V první řadě bych ráda poděkovala panu PhDr. Romanu Božíkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé bakalářské práce. Také děkuji paní učitelce z mateřské školy za její vstřícné a ochotné jednání a také dětem, jež se projektu zúčastnily.

Dále bych velmi ráda poděkovala svému synovi, rodině a všem blízkým za velkou podporu, trpělivost a slova povzbuzení během celého studia i v průběhu psaní této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VÝZNAM A DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.1 KULTURA	13
1.2 KULTURNÍ TRADICE.....	13
1.3 ZVYKY	15
1.4 GRAMOTNOST	16
1.5 KULTURNÍ GRAMOTNOST	17
2 RVP PV Z HLEDISKA KULTURNÍCH TRADIC	18
2.1 VYMEZENÍ SOCIÁLNĚ-KULTURNÍ VZDĚLÁVACÍ OBLASTI V RÁMCOVÉM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	18
3 VYMEZENÍ A POPIS REGIONU HANÁ	20
3.1 GEOGRAFIE A ETNOGRAFIE.....	20
3.2 KULTURNÍ TRADICE V REGIONU HANÁ.....	20
3.2.1 Přehled kulturních tradic a zvyků během roku v regionu Haná.....	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 MATEŘSKÁ ŠKOLA TETĚTICE	36
4.1 CHARAKTERISTIKA MATEŘSKÉ ŠKOLY TETĚTICE.....	36
4.1.1 Mateřská škola Tetětice ve školním roce 2023/2024	37
5 VZDĚLÁVACÍ PROJEKT	38
5.1 NÁVRH VZDĚLÁVACÍHO PROJEKTU.....	39
5.2 SEZNÁMENÍ S PROJEKTEM	39
5.3 DUŠIČKY	43
5.4 VÁNOCE NA HANÉ.....	46
5.5 MASOPUST	50
5.6 VYNÁŠENÍ MORENY	53
5.7 VELIKONOCE NA HANÉ	57
6 EVALUACE PROJEKTU	63
6.1 SEBEREFLEXE.....	63
6.2 EVALUACE UČITELKY.....	65
6.3 SROVNÁNÍ VLASTNÍ REFLEXE A EVALUACE UČITELKY DANÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY	66
6.4 VYUŽITELNOST PROJEKTU PRO DALŠÍ PRAXI	68
ZÁVĚR	70

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71
SEZNAM TABULEK.....	73
SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Ve své bakalářské práci aplikačního charakteru se zabývám vytvořením projektu pro vybranou mateřskou školu. V mé bakalářské práci se dále zabývám kulturními tradicemi a zvyky v regionu Haná a také kulturní gramotností a rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání z hlediska kulturních tradic.

Má bakalářská práce pojednává o tématu „Kulturní tradice regionu a jejich využití v mateřské škole“. V mateřské škole, ve které jsem tvořila vzdělávací projekt, zároveň i pracuji. Má bakalářská práce je složena především z tradic a zvyků, které jsou typické pro region Haná.

Má bakalářská práce se skládá ze dvou částí, a to z části teoretické a z části praktické. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole jsou vymezeny významy a definice základních pojmů, které neodmyslitelně patří k této bakalářské práci. Druhá kapitola pojednává o Rámcovém vzdělávacím projektu pro předškolní vzdělávání z hlediska kulturních tradic. Poslední kapitola pojednává o regionu Haná, v kterém se mateřská škola nachází. Kulturní tradice a zvyky, s kterými děti seznamuji v mých projektových dnech, také pocházejí z této oblasti. Do této kapitoly také spadá přehled kulturních tradic a zvyků během celého roku v regionu Haná. Tato podkapitola je rozdělena na čtyři roční období, ve kterých se dané tradice odehrávají.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je vytvořit vzdělávací projekt pro předškolní děti, který se zabývá kulturními tradicemi a zvyky v regionu Haná.

Jako základní metodu v praktické části mé bakalářské práce jsem si zvolila projektovou výuku. Projektová výuka je složena z šesti výstupů. Každý výstup trval jeden den. Výstupy probíhaly od listopadu do března, a závisely na tradicích, které se odehrávaly v příslušných dnech a měsících.

Hlavním výstupem mé práce je vytvoření vzdělávacího projektu. Vytvoření vzdělávacího projektu zahrnuje šest výstupů. Každý výstup zahrnuje téma projektového dne, cíle z pohledu učitele, cíle z pohledu dítěte, pedagogické strategie, průběh výstupu a sebereflexe. V závěru je celý vzdělávací projekt podroben evaluaci jak z mé strany, tak ze strany vedoucí učitelky a poté jsou obě evaluace porovnány. V neposlední řadě je výstupem mého projektu časová mapa tradic.

Předpokládám, že tato práce ve výsledku poslouží učitelkám a pomůže jim se zařazením kulturních tradic a zvyků do běžné výuky během celého roku v mateřské škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝZNAM A DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

První kapitola se zabývá významem a definicí pojmů kulturní tradice, zvyky, a kulturní gramotnost, které se prolínají celou prací.

1.1 Kultura

Kultura je komplexní soubor znalostí, víry, umění, morálky, zákonů, zvyků a jiných schopností a zvyklostí, které člověk získává jako člen společnosti. Tento pojem zahrnuje všechny projevy lidské činnosti, myšlení a tvorby, které se předávají z generace na generaci prostřednictvím učení a socializace, nikoli genetického dědictví. (Sociologická encyklopedie)

Kultura se projevuje ve způsobech života, ceremoniích, umění, výrobě nástrojů, náboženských a politických přesvědčeních, jazyce a komunikaci. Je dynamická, neustále se vyvíjí a odráží interakci mezi lidmi a jejich prostředím, včetně reakcí na vnitřní a vnější výzvy. (Urban, 2008)

Hansen (2003) ve své knize popisuje kulturu podrobněji. Uvádí, že kultura má v běžném životě čtyři základní významy. Za prvé se kultura vztahuje na kreativní a uměleckou práci. Sem patří například hudba, divadlo, film, literatura a výtvarné umění. Druhým významem je civilizovanost, to znamená vzdělání, správné chování či duchovní zájmy. Třetí význam tohoto pojmu vymezuje určité skupiny lidí s jejich vlastnostmi a zvláštnostmi. A čtvrtý význam se pojí se zemědělstvím, biologií a lesní kulturou.

Člověk se rodí do tří systémů, které jsou vzájemně propojeny a vzájemně se ovlivňují a zpětně na sebe působí. Za prvé se člověk rodí do systému společenských skupin. Každé společenství je propleteno skupinami, vrstvami, třídami, profesemi a každé společenství klade na vyspělé jedince odlišné požadavky. Za druhé se člověk rodí do systému činností. Každé společenství je úhrnem vzájemně se podmiňujících nebo soutěživých aktivit, práce, zábavy, odpočinku, her, ale i válek a soubojů. A za třetí se člověk rodí do systému kulturního, který obsahuje pravidla, vzorce chování, hodnoty, normy a také produkty lidských činností. (Petrušek, 2009)

1.2 Kulturní tradice

Pojem tradice pochází z latinského výrazu *traditio*. To můžeme přeložit jako odevzdání. Můžeme se tedy domnívat, že tento původní význam byl spojován s předáváním předmětů

z vlastnictví do vlastnictví a posléze i s předáváním poznatků z vlastnictví do vlastnictví. (Masarykova univerzita)

Podle autorů Heřmanová & Chromý (2009) pojem tradice znamená předávání dovedností, postupů, poznání a schopností. Pojem tradium jako takové znamená *to, co se přenáší*. Tedy znamená to i předávání rituálů, mravů, zvyklostí, nebo konvencí jedné určité malé komunity lidí. Lidové tradice jsou tedy chápány jako proces předávání, dokonce i v mezinárodním projektu UNESCO jako tzv. „žijící lidské poklady“.

Mezi tradice patří ta kulturní a duchovní díla, která nemají žádného autora, nikdo se o ně nestará, a přesto žijí. Stávají se nedílnou součástí výchovy, kultury i náboženství. Tradice propojují život s minulostí, našimi předky, rodem, ale i s budoucností. (Kindlová & Boledovičová, 2019)

Ve Všeobecné encyklopedii ve čtvrtém svazku je tradice vymezena jako *„souhrn myšlenkových, duchovních, uměleckých i praktických vědomostí, dovedností a postojů, které se předávají z generace na generaci: tím se udržují, prohlubují a rozmnožují“*.

Naši předkové žili po několik generací s určitými představami, které měnily jejich postoj k životu, dále také ovlivňovaly myšlení předků a ovlivňovaly i celý vztah k tehdejšímu světu, k domácímu, i ke světu za hranicemi. Předkové vytvářeli hodnoty, které předávali svým dětem, a ty je zase předávaly dále svým dětem. Díky tomu se tyto hodnoty předávaly po celé generace. (Vondrušková, 2015)

Vondrušková (2015, s. 8) dále ve své knize popisuje naše předky a zmiňuje: *„To, co vytvořili, se nemusí líbit všem, ale je to náš svět, naše minulost, naše tradice. Jsou to hodnoty českého a moravského národa a je nač být hrdí. To vše v nás žije, a toto duchovní bohatství bychom měli předávat dalším generacím, protože národ, který zapomene na svou minulost, který přestane ctít tradice, takový národ ztratí svou budoucnost. Na tom je po tisíciletí založen vývoj lidské společnosti.“*

Podle Moniky Kindlové a Martiny Boledovičové z knihy Tradinář mámě několik druhů tradic. Mezi druhy tradic patří:

Křesťanské svátky – S příchodem křesťanství se začaly v České republice slavit i křesťanské svátky a svátky světců. Křesťanské svátky jsou přesně určeny v církevním kalendáři.

Novodobé tradice a svátky – Historicky se v České republice objevily další tradice v několika vlnách. Například se snahou o budování českého státu se obnovily národní poutě, posvícení, svatováclavské oslavy, maškarní sokolské plesy a jiné. Kromě těchto národních svátků se v České republice slaví také významné dny, jako například Den země, Den dětí, Den matek nebo třeba Den otců.

Obecní tradice – V dnešní době se některé tradice znovu obnovují či hledají. Obnovují se například tradice masopustu, vynášení Morany, májové oslavy. Ale vznikají i tradice zcela nové. Mezi tyto nové tradice patří například rozsvěcování vánočního stromu, novoroční ohňostroj nebo třeba společný úklid v okolí města.

Sousedské tradice – Do konce 20. století bylo velmi časté navštěvování sousedů. Z vyprávění našich babiček víme, že se sousedé scházeli pod lipami nebo na pavlačích a vyprávěli si či zpívali. Odtud také pochází řada lidových pohádek a písní. V dnešní době také vznikají například komunitní zahrádky se společnými záhonky, ohništěm a pískovištěm. Dále začínají vznikat i nové tradice, jako například oslava konce léta, sousedský bleší trh či společné zpívání koled u vánočního stromu.

Rodinné tradice – Mnoho jich vzniká skrz obyčejný život, přes jídlo a přírodní cyklus roku. Příkladem je sázení, sklizeň a zpracování darů přírody. Dalšími rodinnými tradicemi jsou školní mezníky, narozeniny všech členů rodiny, výročí svatby rodičů a jiné.

Osobní a rodinné rituály – Rituál je obřad či slavnost podle společenských zvyklostí a předem daných formalit. Mezi tyto rituály patří například svatba nebo promoce. (Kindlová & Boledovičová, 2019)

1.3 Zvyky

Podle Ottova slovníku naučného (1908) je *zvyk* slovem pro ty úkony, které se častým prováděním ustalují, zmechanizují. Častým opakováním si lidé zvyknou na to, co z počátku prováděli nuceně a s velkou pozorností. Pozornost později opadá a zvyk je prováděn automaticky.

Prakticky ve stejném významu se používá i pojem obyčej. Termín obyčej je chápán převážně jako dílčí aktivita nebo jako svérázný rys malé komunity lidí. Pojem obyčej v tomto smyslu se stává součástí životního stylu a místní tradice. Z části jsou na nich postavena i specifika místní kultury. (Sociologická encyklopedie)

1.4 Gramotnost

Je možno definovat mnoho druhů gramotnosti. Gramotnost můžeme dělit na gramotnost čtenářskou, matematickou, přírodovědnou, jazykovou, počítačovou, finanční nebo například vizuální gramotnost.

Gramotnost můžeme podle Doležalové (2005, s. 14) chápat jako „*ovládnutí různých druhů komunikace za účelem začlenění jedince v dané společnosti, pro jeho uspokojivé konání a bytí ve prospěch svůj i druhých. Jedná se o schopnost, která mu umožní řešit proměnlivé problémy denního života. S ohledem na společensko-ekonomické podmínky dané společnosti jsou požadovány různé stupně a druhy gramotnosti.*“

Průcha, Walterová & Mareš (2013) označují gramotnost za dovednost čtení, psaní a počítání. Tyto dovednosti se získávají především v počátcích školní docházky. Aby se mohl jedinec uplatnit v dalším životě a měl předpoklady k dalšímu vzdělávání, musí získat základní gramotnost.

Naopak Majerčíková (2018, s. 19) rozporuje Průchovo tvrzení a ve své studijní opoře píše: „*Je v celku zřejmé, že umět číst, psát a případně počítat, by nikomu k přežití v současné společnosti nestačilo. Právě rozvoj společnosti a paralelně s tím vzdělanosti způsobil, že se takto pojmáná gramotnost (klasické pojetí) začala považovat za samozřejmost a triviálnost. Následně se tedy požadavky společnosti na kompetentnost člověka, jeho vytvořené a naučené dovednosti i rozvinuté schopnosti měnily a třeba připomenout, že v proměnách času i stále mění.*“

V hospodářsky vyspělých zemích je důležitá náročnější a bohatší strukturovaná gramotnost. Tato náročnější gramotnost zahrnuje jak bázovou gramotnost, tak i stupně vyšší, to znamená funkční gramotnost. Bázová gramotnost si osvojuje základní dovednosti číst, psát a počítat. Funkční gramotnost zahrnuje dovednosti přemýšlet o informacích, umět je funkčně využívat a formulovat vlastní názory. (Průcha, 2009)

Je velmi důležité zajistit dětem takové prostředí, ve kterém budou mít dostatek materiálních pomůcek a prostředků, aby se mohla rozvíjet jejich gramotnost. Zároveň by se měly dětem poskytovat takové prostředky a pomůcky, které pochází z prostředí jejich kultury, z prostředí, ve kterém žijí a které děti běžně obklopuje. (Morrow, 2007)

Průcha ve svém článku *Vzdělanost Čechů a výzvy pro teorii pedagogiky* (2014) uvádí, že nejlepšími výsledky ve čtenářské gramotnosti, numerické gramotnosti a v dovednostech

řešení problémů v prostředí informačních technologií dosahují v České republice osoby mladších věkových kategorií. Nadprůměrné výsledky jsou zjištěny u lidí ve věku 16 – 24 let a ještě lepší výsledky mají lidé ve věkové kategorii 25 – 34 let. Zajímavé také je, že v numerické gramotnosti ve věkové skupině 16 – 24 let mají lepší výsledky než Češi již pouze Finové, Nizozemci a Vlámové. Podobných výsledků Češi dosahují také ve čtenářské gramotnosti.

1.5 Kulturní gramotnost

Kulturní gramotnost můžeme vnímat jako dosažení určitého stupně vývoje společnosti. Kulturní gramotnost nám napomáhá k udržení kulturního dědictví dané společnosti a zároveň i napomáhá jejímu rozvoji. (Doležalová, 2005)

Podle Průchy (2012) je kulturní gramotnost založena na tradicích, rituálech a zvycích.

Kulturní gramotnost je možné vnímat jako schopnost či dovednost člověka zapojit se aktivně do kulturního prostoru a užívat dostupné prvky kultury. Mateřská škola má umožnit dítěti porozumět obsahům, kterými je kultura tvořena, má naučit děti chápat obsahy v souvislostech a dítě by mělo umět tyto obsahy prakticky využít. Chápat kulturu není pro člověka vrozené. (Majerčíková, 2018)

Na kulturní gramotnost navazuje také Kolláriková & Pupala (2001) kteří souhlasí s tím, že kultura není člověku vrozená. A dále doplňují, že se člověk na kulturní gramotnost musí adaptovat. A to tím způsobem, že se jí učí nejen chápat, ale zároveň v ní účinkuje a spolupodílí se na jejím užívání, reprodukci a produkci. Je to velmi složitý proces, a to je důvod, aby tuto funkci převzaly školy.

Školy, ať už mateřské či základní, ve svém obsahu koncentrují a zprostředkovávají prvky kultury a přenáší na děti ustálené kulturní hodnoty, které umožňují dětem získat nejen vhled, ale i spojitost s tím, co je charakteristické pro kulturní prostor a co je všeobecně akceptovatelné. (Kolláriková & Pupala, 2001)

Klíčem k rozvoji dětí je podle Beaty (2016) svoboda v různých činnostech. Jde o svobodu ve vysvětlování, experimentování, manipulování či o svobodu v hraní rolí. Sami učitelé by měli vytvářet ve třídě příjemné prostředí plné nápadů a zábavy. To pak vede k tomu, že děti budou kreativní a uvolněné.

2 RVP PV Z HLEDISKA KULTURNÍCH TRADIC

Kapitola druhá se zaměřuje na kurikulární dokument s názvem Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. V této kapitole je popsáno vymezení sociálně-kulturní vzdělávací oblasti. V mé bakalářské práci bude hrát největší roli oblast, která nese název Dítě a společnost. V této oblasti se rozvíjí informovanost o kulturních tradicích a zvycích v naší zemi. Na tuto oblast také dále navazuje praktická část.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je kurikulární dokument, který vymezuje požadavky, pravidla, podmínky, konkrétní cíle a obsah pro vzdělávání dětí v mateřských školách. Tento dokument je základem pro tvorbu školních vzdělávacích programů jednotlivých mateřských škol a určuje, co by měly děti do zahájení povinné školní docházky získat za vědomosti, dovednosti a kompetence. Mezi hlavní principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání patří i umožňovat „*mateřským školám využívat různé formy i metody vzdělávání a přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám*“ (MŠMT, 2021, s. 5)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí, které se vzájemně prolínají a ovlivňují. Těmito oblastmi jsou biologická, psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní a enviromentální. Ke každé oblasti se pojí specifický název. Názvy vzdělávacích oblastí, které se v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání nachází, jsou Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost a Dítě a svět. (MŠMT, 2021)

2.1 Vymezení sociálně-kulturní vzdělávací oblasti v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Sociálně-kulturní vzdělávací oblast je jednou z klíčových oblastí RVP PV, která se zaměřuje na rozvoj sociálních a kulturních kompetencí dětí. Cílem této oblasti je podporovat sociální vývoj dítěte, jeho schopnost komunikace s ostatními, porozumění kulturním a společenským hodnotám a tradicím. Zahrnuje také rozvoj respektu k rozdílnostem a podporuje integraci dětí do společnosti. (MŠMT, 2021)

V Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání, konkrétně v oblasti Dítě a společnost, je kladen důraz na rozvoj informovanosti dětí o kulturních tradicích a zvycích v dané zemi. Tato oblast je zásadní pro podporu porozumění sociálním a kulturním

aspektům společnosti, ve které děti žijí. Pomáhá dětem orientovat se ve světě kolem nich, rozvíjí jejich sociální dovednosti a podporuje formování jejich identity. (MŠMT, 2021)

Vzdělávací oblast Dítě a společnost hraje klíčovou roli v předškolním vzdělávání, protože základy, které děti v této oblasti získají, jsou důležité pro jejich celoživotní vzdělávání a integraci do společnosti. Pochopení a respektování kulturních tradic a zvyků napomáhá budování otevřené a tolerantní společnosti. (MŠMT, 2021)

Konkrétně se vzdělávací oblast Dítě a společnost věnuje těmto tématům:

- Sociální dovednosti – Učí děti, jak se chovat ve skupině, rozvíjí jejich schopnost komunikovat s vrstevníky i dospělými, učí je spolupráci, pomáhání si navzájem a řešení konfliktů.
- Sebepojetí a osobní identita – Podporuje děti v poznávání sebe sama, v rozvoji sebeúcty a v přijímání vlastní jedinečnosti.
- Kulturní povědomí – Seznamuje děti s kulturními a společenskými tradicemi, včetně základů národního dědictví, umění a kultury.
- Občanská výchova – Zavádí základní principy spoluzití v demokratické společnosti, učí děti respektovat pravidla a povinnosti, ale i chápat práva a svobody. (MŠMT, 2021)

Vzdělávání v této oblasti by mělo být realizováno přirozenou formou, prostřednictvím her, každodenních činností a situací, které dětem umožňují získávat nové zkušenosti, rozvíjet jejich empatii, komunikační schopnosti a porozumění kulturnímu a sociálnímu prostředí, ve kterém žijí. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání klade důraz na individualizovaný přístup k vzdělávání, který respektuje jedinečnost každého dítěte, jeho potřeby, zájmy a tempo vývoje. (MŠMT, 2021)

V praxi by se vzdělávací aktivity měly zaměřovat na interaktivní a zážitkové učení, aby děti mohly kulturní tradice nejen poznávat, ale i prožívat. To může zahrnovat oslavy tradičních svátků, poznávání lidových písní, tanců, řemesel a umění, stejně jako povídání příběhů a legend, které jsou součástí kulturního dědictví.

3 VYMEZENÍ A POPIS REGIONU HANÁ

V třetí kapitole mé bakalářské práce se zabývám vymezením a popisem regionu Haná. V této kapitole popisuji polohu tohoto regionu a uvádím zde geografické a etnografické znaky regionu Haná. Také zde popisuji, jaké jsou kulturní tradice v tomto regionu, a dále je dělím podle ročního období.

3.1 Geografie a etnografie

V České republice je definováno 18 etnografických regionů. Pojem etnografie pochází z řeckého ethnos a znamená to kmen nebo národ. Grafein znamená popisovat. Etnografie je věda, která zkoumá a popisuje modely chování, zvyky, hudbu či výtvarné umění v jednotlivých lidských kulturách a společnostech. (Folklorní sdružení České republiky)

Mezi etnografické regiony České republiky patří například Brněnsko, Slovácko, Hanácké Slovácko, Lašsko, Horácko, Podhorácko, Posázaví, Polabí, Povltaví, Valašsko či Haná. (Heřmanová & Chromý, 2009)

Region Haná je největší region na Moravě a také etnografická oblast nacházející se na střední Moravě. Leží především na území dnešního Olomouckého kraje, ale částečně zasahuje i do Jihomoravského a Zlínského kraje. Je to především významná zemědělská oblast, známá vysokou úrodností, kulturou, kroji a lidovými zvyky a tradicemi. Haná získala svůj název po řece Haná, která protéká regionem a vlévá se do Moravy mezi Kojetínem a Kroměříží. Haná není pouze název oblasti, ale označují se tak i obyvatelé tohoto regionu. (Brouček & Jeřábek, 2007)

V oblasti Haná se kromě lidských obydlí nachází rozlehlá obdělávaná pole. Lesního porostu není v této oblasti příliš mnoho. A ty porosty, které se zde nacházejí, tvoří především listnaté stromy. Výjimkou jsou dochované lužní lesy, které se nacházejí okolo toku Moravy. V oblasti Haná se nachází i řada vodních ploch. Mezi nejstarší vodní nádrže patří vodní nádrž Plumlov. (Dvořáček & Růžička, 2008)

3.2 Kulturní tradice v regionu Haná

Haná je známá svými bohatými zvyky, kroji a folklorem. Mnoho tradičních zvyků, jídel a slavností se nadále udržuje a předává z generace na generaci, což přispívá k zachování jedinečné kultury a identity regionu.

Mezi tradiční zvyky patří oslavy svátků a sezónních slavností, jako jsou masopust, velikonoční tradice, májové slavnosti nebo dožínky, které oslavují konec sklizně. Tyto události často doprovází lidová hudba, tanec a tradiční hanácká gastronomie. Tradiční hanácká kuchyně je založena na zemědělských produktech pocházejících z této úrodné oblasti. Obilí, brambory, zelí a maso tvoří základ mnoha tradičních jídel. Typickými pokrmy jsou například bramboráky, polévka zvaná kyselica a různé druhy pečiva. (Brouček & Jeřábek, 2007)

Haná také uchovává bohaté dědictví v oblasti lidové hudby a tance, s mnoha folklorními soubory a festivaly, které celoročně prezentují tradiční kulturu. Mezi nejznámější patří folklorní festivaly v Olomouci a v dalších městech a vesnicích po celé Hané. (Dvořáček & Růžička, 2008)

Mezi jednu z nejznámějších lidových tradic patří bezesporu nošení krojů. Místní lidové kroje jsou velmi bohatě zdobené. Kvůli velké rozloze oblasti však kroje nejsou jednotné. Ženy nosí barevné sukénky a blůzy s rukávy a zástěry, zatímco muži nosí bílé košile s dlouhými rukávy, vesty a dlouhé kalhoty. V regionu Haná můžeme rozlišit více variant krojů. Jsou jiné především stříhem a barvou mužských kalhot nebo se liší úvazy šátků u ženských krojů. (Brouček & Jeřábek, 2007)

Mezi známé tradice, které se objevují v regionu Haná již několik staletí, patří Hanácké právo. Jde o tradiční hanácký zvyk spojený s oslavou masopustu. Zástupcům vesnice, kteří se nazývají stárkové, jsou při těchto oslavách zapůjčena práva obecního úřadu (dříve to byly práva rychtáře). Symbolem pro zapůjčení práva byl většinou ozdobený meč. Při ostatkové zábavě, která se konala v hospodě, tento meč zasekli do stropu. Pod něj se vesničané usadili a napodobovali soudní jednání. Při těchto jednáních byly přivolání někteří vesničané, ti, kteří byli „usvědčeni“, museli uhradit peněžitou pokutu a nebo byli obřadně zbiti vařečkou. Na závěr masopustu se právo vracelo zpět obecnímu úřadu či rychtárovi. Tyto slavnosti se na mnoho místech regionu Haná v různých podobách udržují i dnes. (Večerková, 2015)

Další lidovou tradicí na Hané je tradice honění krále. Tato hanácká tradice je velmi podobná tradici, která se koná na Slovákku pod názvem Jízda králů. Vždy se vybral jeden mladík, který představoval krále, byl oblečený do dámských šatů s květy. Tento král seděl na koni a okolo sebe měl družinu dalších mladíků, kteří taktéž seděli na koních. Tato družina poté projížděla vsí i okolními vesnicemi a žádala obyvatele o výslužku. (Večerková, 2015)

I dnes se můžeme s touto tradicí na Hané setkat. A to převážně v Kojetíně, či například v Chropyni, kde se tato tradice nazývá Jízda krále Ječmínka, a koná se během Hanáckých slavností obvykle v měsíci květnu.

3.2.1 Přehled kulturních tradic a zvyků během roku v regionu Haná

V této podkapitole mé bakalářské práce sjednocuji kulturní tradice a zvyky, které se odehrávají během celého roku v regionu Haná. Tyto tradice a zvyky jsem rozdělila do čtyř podkategorií, a to dle ročního období na tradice jarní, letní, podzimní a zimní. Dále v této kapitole charakterizují každou tradici či zvyk a také popisují původ svátku.

Jaro

Zde popisují tradice, které se v České republice, ale hlavně v regionu Haná konají na jaře. Mezi ně patří například vynášení Moreny, Velikonoce nebo například stavění máje.

Vynášení Moreny

Od popeleční středy se vždy počítalo šest postních týdnů do Velikonoc. Každá z těchto šesti nedělí měla svůj vlastní název. Neděle se nazývaly: Pučálka, Pražná, Kýchavná, Družebná, Smrtná a Květná. Právě o předposlední páté Smrtné neděli si děti vyráběly figuríny, které pojmenovaly Morena nebo například Smrtka. Dívky s Morenou obcházely celou vesnici a za povyků chlapců, kteří na ni mohli házet kameny, ji dívky vynesly za vesnici k potoku. Tam dívky Morenu zapálily a hodily do potoka. Říkalo se, že Morena je vlastně zima, a jejím odchodem zmizí vše špatné, tedy i nevlídné počasí a nastane konečně jaro. (Pitrová, 2016)

Šottnerová (2009) ve své knize uvádí: „*Na Hané je „Smrt“ dutá dýně s vykrojenýma očima, v níž hoří svíce. Před večerem ji nesou na plachtě za dědinu a vhodí ji do vody.*“

Dalším zvykem, který se také konal na Smrtnou neděli v regionu Haná, bylo chození dívek s májkami po vesnici. Každá dívka měla svou májku, která byla menší, než ta, co se stavěla na návsi. Dívky s těmito májkami chodily po domech, odrecitovaly báseň a vykoledovaly si výslužku. Báseň pochází z lidových textů, a pamatuji si ji také já ze svého dětství, kdy jsem sama s touto májkou chodila. Báseň zněla následovně:

Smrtná neděla,

kdes tak dlouho byla.

U studýnky, u rudýnky,

ruce, nohy myla.

Šátečkem, kvítečkem,

zeleným lístečkem.

Svatý Jiří, svatý Jan,

po věnečku vezou nám.

Nám, nám, nám,

těm teteckým pannám.

A vy milá matičko,

darujte nám vajíčko.

Jestli nám nedáte,

tak se podíváte.

Všechny hrnce vám roztlučem,

co v polici máte.

O Květné neděli se světily kočičky. Na Hané se nazývají koťátka či barušky. Do kostela je přinášely svobodné i vdané ženy, ale v některých částech regionu Haná chodívali s mladými větvičkami i chlapci. Chlapci se předbíhali v tom, který z nich bude mít větvičky delší a bez bočních výhonků. (Šottnerová, 2008)

Velikonoce

Velikonoce jsou nejdůležitějším jarním svátkem, jsou tradiční oslavou jara. Velikonoce také patří k nejvýznamnějším křesťanským svátkům. (Lišková, 2022)

Velikonoce jsou spojené s památkou umučení a vzkříšení Krista a jsou také vzpomínkou na jeho zmrtnýchvstání. Velikonoce jsou svátkem pohyblivým, slaví se vždy první neděli po jarním úplňku. Velikonoční neděle tak může nastat kdykoliv mezi 22. březnem a 25. dubnem. (Šottnerová, 2009)

Vyvrcholením Velikonoc je týden, který se nazývá Pašijový. Každý den v týdnu nese jiný název. Nejprve si připomínáme Modré pondělí, poté Šedivé úterý, Škaredou středu, Zelený

čtvrtek, Velký pátek, Bílou sobotu, a nakonec Velikonoční neděli neboli Boží hod velikonoční a také Velikonoční pondělí. (Pitrová 2016)

V knize od Šottnerové (2009) nese úterý název Žluté úterý. Naopak Pitrová (2016) uvádí, že si v Pašijovém týdnu připomínáme Žluté nebo Modré pondělí. O Žlutém úterý se můžeme dočíst i v knize Vondruškové (2015). Kdežto v publikaci Liškové (2022) se text shoduje již s výše napsaným, a to, že nazýváme Modré pondělí a Šedivé úterý. Tyto názvy tedy nejsou v literatuře uváděny jednotně.

Tradičně se na Modré pondělí ve všech domácnostech mělo uklidit. Na Šedivé úterý se v domech vymetaly všechny pavučiny. Lišková (2022) ve své knize dále zmiňuje, proč se úterý říká buď Šedivé nebo Žluté. Název se měnil podle toho, v jaký ten den bylo počasí.

Středa se nazývala Škaredá. Vondrušková (2015, s. 114) se zmiňuje, že: „*Středě se říkalo Škaredá prý proto, že se Jidáš mračil na Ježíše a zradil ho římským vojákům. Proto se ten den nikdo nesměl mračit, aby se nepodobal hanebnému Jidášovi, protože by mu to zůstalo po celý rok.*“

Dalším názvem pro středu byla Sazometná, jelikož se v tento den vymetaly v každém domě komíny. (Lišková, 2022)

Název Zelený čtvrtek dostal podle zelené barvy Olivetské (či Olivové) hory, kde začalo Kristovo utrpení. V tento čtvrtek bývá zvykem připravovat v domácnostech jídlo ze zelené zeleniny nebo bylin, aby byl člověk celý rok zdravý. Používala se například kopřiva či špenát. V křesťanských kostelech v tento den zmlknou zvony. Říká se, že odletěly do Říma. I dobytku se v tento den odebíraly zvonce, aby na pastvách nezvonily. Tento zvuk je až do Bílé soboty nahrazován zvukem řehtaček, s nimiž chodí chlapi ráno, v poledne a večer po vesnici. Za hrkání vybírají po domech vejce a peníze. (Šottnerová, 2009)

Na Velký pátek došlo k ukřižování Krista. Tento den si lidé připomínali půstem, domácnost byla tichá, nevařilo se, ani neuklízelo. V tento den měla mít voda zázračnou očištnou moc, a tak se lidé chodili ještě před východem slunce opláchnout ke studánkám a pramenům. Tím lidé získali zdraví a sílu. (Pitrová, 2016)

Na Velký pátek se také říkalo, že se otevírá zem, aby nám ukázala své poklady. Místo, kde je poklad ukrytý, nám měla ukázat tajemná záře. (Lišková, 2022)

Bílá sobota je posledním postním dnem. Výraz bílá je odvozen od bílého roucha, do něhož se v tuto sobotu oblékali noví členové církve. (Langhammerová, 2004)

Na Hané se o Bílé sobotě slaví i tradice s názvem „Matičky“. Matičky jsou podle tradice dvě děvčata, která mají přibližně okolo dvaceti let. Tyto Matičky vyjdou v podvečer Bílé soboty do kostela pro sochu Krista a korouhvičku. Bez hudby a bez průvodu jdou s ostatními věřícími v starohanáckém kroji. Následující den jde již velkolepý průvod s hudbou a Matičky jdou v čele a jsou oblečeny do nádherného slavnostního kroje. Rozdíl v oděvu mezi sobotou a nedělí naznačoval přechod z doby postní a zimní do doby jarní a velikonoční. (Tradice má smysl, 2015)

Velikonoční neděle je den Zmrtvýchvstání Krista. Tímto dnem také vrcholí velikonoční svátky a končí půst. Lidé chodili do kostela s beránky, mazanci, chlebem, vínem či vajíčky, aby jim byly tyto pokrmy posvěceny. (Šottnerová, 2009)

K Velikonočnímu pondělí se již žádné důležité liturgické úkony nevážou, ale je velmi významné, co se zvyků týče. V tento den chlapci obcházejí domy s pomlázkou ozdobenou stuhami a upletenou z vrbového proutí. Chlapci u každého domu zpívají a u toho *šlehají* dívky. Za to od nich dostávají malovaná vajíčka – kraslice. (Pitrová, 2016)

Na Hané se vajíčka zdobila nejčastěji technikou lepení ozdob ze slámy. Dalšími technikami zdobení vajíček, které se používaly na Hané, bylo zdobení voskem, vyškrabávání či leptání. (Šottnerová, 2009)

Na Hané se nejčastěji o Velikonočním pondělí říkaly dvě koledy, první z nich zní následovně:

Kázal kadlec i kadlička,

abys dala dvě vajíčka,

jedno bílý, dvě červený,

šak slipečka snese jiny.

Slipečka je na huře,

vajíčko je v komoře,

slipečka se popeli,

vajíčko se kotolí. (Vyhlídal, 1906)

Druhá koleda, kterou si pamatuji já ze svého dětství i nyní z dospělosti, zní následovně:

Hody, hody, doprovody,

děte véce malovaný.

Nedáte-li malovaný, děte aspoň bílý,

slepička vám snese iný.

V komoře v kótku,

na zeleným prótku,

prótek se ohybá,

vajíčko se kolibá.

Slepička gdák,

vajíčko křáp,

máte nám ho paní mámo

i s pomláskó dát.

Pálení čarodějnic

Poslední dubnový večer se dosud udržuje na vesnicích, ale někdy i ve městech zvyk pálení čarodějnic. Dříve se věřilo, že v noci z 30. dubna na 1. května létají povětrím čarodějnice na košťatech. Také se říkalo, že škodí lidem i zvířatům. (Pitrová, 2016)

Čarodějnice byla symbolem zla, nečisté moci a původem všech nemocí. Symbolické pálení těchto čarodějnic tak znamenalo očistu přírody, lidí i zvířat. (Vondrušková, 2015)

Mládenci a muži postavili hranici ze dřeva, nejčastěji na kopcích, aby byly plameny šlehající vysoko k nebi vidět za tmy do širého okolí. Na vrchol této hranice se umístila čarodějnice. Čarodějnice bývá většinou figurína z dřevěných tyčí a slámy, oblečená do různého starého oblečení. Jakmile se setmí, hranice se zapálí. (Kukal & Vinduška, 2010)

Stavění máje

Tato tradice je velmi stará. Dříve se praktikovala jak na vesnicích, tak i ve městech. Každá vesnice či město má tuto tradici trochu jinou, a nezáleží na regionu ani oblasti. Někde se stavěly máje na návsi, před radnicí, před zámekem, před kostelem a v jiných vesnicích

se zase tyto máje stavěly například před domy svobodných dívek. Máj byl zhotoven z jehličnatého stromu, nejčastěji ze smrku, jedle či borovice. Ale někdy se také stavěl máj z břízy. Zelená část stromu byla ozdobena různobarevnými stuhami, krepovými růžemi, květy či vyfouknutými vajíčky. Pod tímto ozdobeným vrchem stromu byl připevněn věnec z chvojí. Rovněž byl ozdoben. Nakonec se máj musel vztyčit a zasadit do předem připravené jámy. (Pitrová, 2016)

Tento máj stál ve vesnicích celý měsíc, až do posledního května. Někdy se ale také stávalo, že máj byl odstraněn dříve, a to mládenci ze sousedních vesnic. Proto pod májem každou noc celý květen stávaly hlídky, aby jim máj nikdo nepodřezal nebo neukradl. Které vesnici byl máj ukraden, nemohl pořádat muziku u příležitosti kácení máje. Při kradení však platila určitá pravidla. Nikdo nesměl uřezat máj těsně nad zemí. Máj museli uřezat vysoko, těsně pod zelenou částí. Kdo toto pravidlo porušil, vysloužil si ostudu. (Šottnerová, 2009)

Sečení lúke

Tato tradice se koná každoročně v květnu ve Velkém Týnci, na kopci, který nese název Hradisko. Na tomto kopci se společně sečou obecní louky. Tato tradice se koná v rámci projektu „Oživení lidových tradic na Hané“. Cílem této tradice je dostat folklórní aktivity do přírody, kde lidové písně přirozeně vznikaly při každodenní práci nejen na poli. (Tradice má smysl, 2015)

Honění krále

Další lidovou tradicí na Hané je tradice honění krále. O kulturní tradici honění krále se podrobněji rozepisují již výše. Vybral se jeden mladík, který představoval krále, a byl oblečený do dámských šatů s květy. Tento král seděl na koni a okolo sebe měl družinu dalších svobodných mládenců. Tato družina poté projížděla vsí i okolními vesnicemi a žádala obyvatele o výslužku. (Večerková, 2015)

Léto

Zde popisují tradice, které se v regionu Haná konají v létě. Mezi tyto tradice patří hlavně dožínky.

Dožínky

Pro naše předky byly dožínky jako slavnostní ukončení žní jedny z nejdůležitějších oslav celého roku. „*Lidé děkovali za úrodu. Byli vděční, že dostali všechnu úrodu z polí úspěšně*

pod střechu stodol, a věděli, že tak mají zásoby na zimu. Oslava završila obrovskou dřinu, kdy celé dny trávili společně na polích.“ (Kindlová & Boledovičová, 2019, s. 174)

Nejdůležitější součástí dožínek byl dožínkový věnec. Ten dívky upletly ze všech druhů obilí, které rostlo hospodáři na poli. Nejvíce se na Hané pěstoval ječmen a pšenice. Do věnce dívky vpletly luční kvítí, jeřabiny nebo například ovoce. Tento věnec vložili nejhezčí dívce do rukou nebo na hlavu a jela na připraveném ozdobeném voze spolu s posledním snopem a s celou společností vesničanů do statku. Tento věnec poté vybraná dívka předala hospodáři. Věnec poté hospodář pověsil do hospodářské části domu, tedy do průjezdu nebo stodoly, kde ho nechal viset až do jara. Tím symbolicky zajistil koloběh a řetězec vegetace. (Langhammerová, 2004)

V publikaci Kukala a Vindušky (2010) je dožínkový věnec a jeho funkce popsána trochu jinak. Lidé věřili, že dožínkový věnec má kouzelnou moc. Hospodář si ho pověsil do síně či komory a tam visel až do Vánoc. Zrní z věnce se dávalo na Štědrý večer slepicím, aby snášely spoustu vajíček. Zrní dávali také kravám, aby dojily hodně mléka. Kromě toho mělo zrní dobytek chránit před nemocemi. Nakonec se zrní přidalo i do nového osiva, aby z něj vyrostlo nové obilí.

Podzim

Zde popisují tradice, které se v České republice, ale hlavně v regionu Haná, konají na podzim. Mezi tyto tradice patří například hody, dušičky nebo například příjezd svatého Martina na bílém koni.

Hody

Název hody se hojně používal na Moravě, v Čechách se hodům říkalo posvícení. Konaly se na konci léta nebo na začátku podzimu. Touto dobou již bylo po žních, úroda byla sklizena a lidé měli velkou zásobu potravin. Nastala tedy doba hodování. Také se navštěvovali příbuzní a známí. Hospodyně uklidila celý dům, upekla husu a koláče, které se nazývaly „zvanec“. Každý, kdo koláč obdržel, získal zároveň pozvání ke slavnostnímu hodování. V neděli ráno chodili lidé do kostela, poté následoval bohatý oběd a poté si lidé povídali. Večer lidé vyrazili k muzice. (Pitrová, 2016)

Na Hané se slavily dvoje hody – císařské a hodky. Císařské hody se slaví ve všech vesnicích a městech ve stejný den, a to druhou neděli v říjnu a jsou pro Hanáky významnější než hodky. Dostaly název podle císaře Josefa II., který tento den pro slavení

hodů určil. Hodky se oproti tomu konají v den svátku patrona, kterému je zasvěcen kostel v obci. Nejznámější písní, která je s hody spojována, je *Čí só hode*. (Vyhlídal, 1906)

Motlová (2010) ve své knize hodování doplňuje i o moravské hody, které mají slavnostnější a obřadnější ráz. Na Moravě, tedy i v regionu Haná, bývalo zvykem vztyčit na hody hodovou máj, která se nikterak nelišila od květnové máje. Hostiny pořádali ženatí usedlí hospodáři a svobodní mládenci se starali o zábavu. Chasa si volila svého stárka, což byla velmi prestižní záležitost. Stárek musel být silný mládenec a musel také dobře zpívat a tancovat. V některých moravských vesnicích si dívky volili i svou stárku. V jiných si stárky vybírali mládenci jako své partnerky. Ve svátečních krojích obcházeli stárce obchůzku po sousedech, které zvali na zábavu. Přitom se vybíraly peníze a dárky na večerní muziku.

Dušičky

Dušičky jsou lidový název, v kalendáři ale tento den nalezneme pod názvem „*Památka všech věrných zesnulých*“. Tento den si připomínáme 2. listopadu. Připomínáme si ale i předchozí první listopadový den, kdy je svátek Všech svatých. Oba svátky jsou vnímány jako jeden celek. (Kindlová & Boledovičová, 2019)

Kořeny této tradice tkví v prastarých keltských rituálech. Na tyto rituály navazovali Řekové a Římané a později i křesťané. Lidé se často zabývali posmrtným životem a také věřili, že duše zemřelých se občas vrátí na zem. (Bezděková, Kubecová, Kupcová, & Váňová, 2018)

V tento den se vzpomíná na příbuzné a přátele, kteří zemřeli a nejsou již mezi námi. V tento den chodí lidé na hřbitovy, umývají hroby, nosí sem květiny a věnce a také zapalují spousty svíček a lucerniček. I naši předkové navštěvovali hřbitovy a zapalovali zde svíčky. Kromě toho svíčky zapalovali také ve svých domácnostech. Věřili, že právě v tento den se mohou duše zemřelých vrátit domů. (Pitrová, 2016)

Svatý Martin

Dle Pavla Toufara (2004) dozrávaly na podzim švestky i jablka a byly již také vykrmené husy připravené na pečení. Podle známé pranostiky „*přijíždí svatý Martin na bílém koni*“ a to znamenalo, že se na mnoha místech dalo čekat první sněžení.

Svátek svatého Martina se slaví 11. listopadu. A kromě výše zmíněné pranostiky se také poprvé v tento den ochutnává mladé víno. Tomuto vínu se říká Svatomartinské. První

láhev se otevírá 11. listopadu, tedy v jedenáctém měsíci roku, a také v 11 hodin a 11 minut dopoledne. (Langhammerová, 2004)

A kdo vlastně ten svatý Martin byl? Byl to důstojník římské armády, a proto bývá často zobrazován ve vojenské zbroji a v sedle koně. V legendách se praví, že jednoho chladného večera ho požádal na cestě žebrák o almužnu. Martin však u sebe neměl žádné peníze, a tak rozřal mečem svůj plášť a polovinu dal žebrákovi, aby se trochu zahřál. V noci se pak Martinovi zdálo o Kristovi, který byl zahalený do poloviny jeho pláště. Pro Martina to byl tak silný zážitek, že opustil vojenskou službu a později založil klášter. Později byl také zvolen biskupem. (Motlová, 2010)

V tento den se také obvykle peče na oběd husa. Husa patří ke svatému Martinovi právě kvůli jedné z legend, v které se praví, že husy rušily svatého Martina při kázání. V další legendě se naopak hovoří o tom, že se svatý Martin mezi husy schoval, když nechtěl přijmout biskupské svěcení. Ale husy ho svým hlasem prozradily. (Lišková, 2022)

Zima

Zde popisují tradice, které se v regionu Haná konají v zimě. Mezi tyto tradice patří rozhodně svatý Mikuláš, Vánoce, příchod Tří králů a další tradice.

Svatý Mikuláš

Svatý Mikuláš byl na přelomu 4. a 5. století biskupem v Myře. Mikuláš byl velmi známý pro svou štedrost. Mikuláš je zobrazován jako vousatý starý muž v červeném oděvu s mitrou a berlou. Mimo jiné je považován za ochránce dětí. (Lišková, 2022)

Dříve bývalo zvykem, že před příchodem Mikuláše a jeho družiny bylo slyšet hlasité práskání dlouhými pasteveckými biči. Čím více se blížil příchod Mikuláše, tím hlasitější bylo práskání. Mikuláš a jeho družina se skládala z jednoho Mikuláše, několika andělů, a především většího počtu čertů. Družina chodila od domu k domu a poslušné děti odměnila sladkostí, ovocem či drobným dárkem. Zlobivější děti musely Mikulášovi slíbit, že už budou hodnější. Kromě drobného dárku dostaly od Mikuláše brambory nebo uhlí, které měly symbolizovat zlobivost. Děti za odměnu musely Mikuláši a jeho družině odříkat modlitbičku. V dnešní době se modlitbička vyměnila za báseň o Mikulášovi, andělovi či čertovi. (Šottnerová, 2009)

V současné době je Mikulášské nadělování jednou z nejrozšířenějších tradic v České republice a neliší se moc od minulosti. Smyslem těchto obchůzek je obdarování a udělení

radosti dětem. Někdy ale je také trochu výchovnou metodou pro ty, s nimiž si rodiče nevědí rady. (Motlová, 2010)

Svatá Lucie

Obchůzky Lucek byly rozšířené především na venkově. Lucky byly ženy zahaleny do bílých plachet nebo dlouhých splývavých šatů. Tváře měly zabílené moukou. Lucky nemluvily, jen zlověstně syčely. A právě proto se jich děti bály. Lucky chodily kontrolovat, jestli ženy nepředou či nederou peří, protože tyto činnosti byly v tento den zakázané. Pokud někoho Lucky při těchto činnostech přistihly, peří jim rozfoukaly a kužel s přízí odnesly. Často také napodobovaly práci hospodyň, nosily s sebou vařečky, hadry, košťata a podobné pomůcky a v domácnostech předstíraly ometání stěn nebo například drhly podlahu a kontrolovaly, zda je všude naklizeno. Za to dostávaly výslužku. (Vondrušková, 2015)

Také v další knize o českých tradicích se dozvídáme o svaté Lucii. Svaté Lucie dárky dětem nenosily. Pouze tiše vstoupily do místnosti a u toho šeptaly: „*Jdu, jdu, noci upiju.*“ V ruce držely buď nůž nebo brka z husího křídla. Nožem hrozily dětem, že se jim podívají na břicho, zda dodržují půst. Brkem naopak maminkám kontrolovaly čistotu v místnosti. Také je zajímalo, zda v tento den v místnosti nepředly. (Pitrová, 2016)

Vánoce

Vánoční období začíná adventem, který trvá čtyři neděle před Štědrým dnem a začíná nejčastěji již na konci listopadu. Tyto čtyři neděle mají i své názvy, jsou to neděle železná, bronzová, stříbrná a zlatá. (Kindlová & Boledovičová, 2019)

Hospodyňky v tomto období uklízely domácnosti, připravovaly zásoby a pekly vánočky a chleby. Důležitou součástí adventu byly ranní mše v kostele nazývané roráty. Na začátku adventního času se dříve v kostelích připravovaly adventní věnce. Tyto věnce se vyráběly z chvojí a měly čtyři svíce. Na věnci byly tři fialové svíce, protože fialová je barvou adventu, a jednu růžovou svíci, podle roucha faráře, které si obléká při třetí adventní neděli. Proto také růžovou svíci zapalujeme třetí adventní neděli. (Pitrová, 2016)

V regionu Haná před svátkem svatého Ondřeje (30. listopadu) lila děvčata olovo do vody a podle toho, jaký mělo olovo tvar, se dívky domýšlely, jaké povolání bude mít jejich ženich. Ve svátek svaté Barbory (4. prosince) chodily dívky trhat třešňové větvičky, které nazývaly Barborky. Tyto větvičky vložily do vázy s vodou. Pokud větvička na Štědrý den rozkvetla, měla se dívka do roka vdát. (Ševčíková, 1996)

Štědrý den si v dnešní době spojujeme se štědrovečerní večeří, nazdobeným stromečkem a rozdáváním dárků. Ale tento den je také velmi silným křesťanským svátkem. Této tradici předchází legenda o narození Ježíše Krista. Legenda praví, že Ježíšovi rodiče Josef a Marie odešli z domova v Nazaretu do Betléma. Marie s Josefem narazili na chlév, ve kterém Marie porodila. Syna uložili na slámu do jesliček. Jako první se o narození Ježíše, spasitele, dozvěděli pastýři a vydali se Ježíše přivítat. Také se k němu vypravila skupina mudrců. Těm cestu ukázala zářivá hvězda. (Vondrušková, 2015)

Štědrý den se v České republice slaví 24. prosince. Nyní i dříve patřil k nejvýznamnějším svátkům v roce. Dříve na Hané stávaly ve světnicích místo stromku, jak ho známe dnes, jesličky. V některých rodinách se stavěl celý betlém, jinde se zavěšovala zelená větvička špičkou dolů nad slavnostní stůl. Na Štědrý den se také dříve konalo mnoho tradic a zvyků. Jednou z nich je, že kdo chtěl vidět zlaté prasátko, již od rána držel půst a nic nejedl. Večeřet se začínalo ve chvíli, kdy na obloze vyšla první hvězda. Od jídla nesměl nikdo vstát. (Pitrová, 2016)

Po večeři se konaly další tradice a zvyky, jako například rozkrajování jablíčka. Pokud v něm byla hvězda, přinášelo to štěstí, pokud křížek, přinášelo to smůlu nebo smrt. Dále se pouštěly lodičky, ty určovaly, zda rodina zůstane příští rok pospolu. V dřívější době se dárky nenadělovaly. Až později mohly děti u jesliček nalézt nějakou drobnost. Na konci dne se celá rodina vydala do kostela na půlnoční mši. (Pitrová, 2016)

Dalším zvykem bylo házení střevícem. Dívky se mohly na Štědrý den dozvědět, zda se příští rok provdají či nikoli. Dívky si stouply zády ke dveřím a hodily střevícem. Pokud špička střevíce dopadla směrem ke dveřím, dívka se brzy vdala. Pokud padla špička střevíce jiným směrem, dívku v dohledné době žádná svatba nečekala a příští rok zůstala doma. (Lišková, 2022)

Na Štědrý den si Hanáci nachystali dvanáct misek. Byl to další hanácký zvyk. V každé misce byla jedna cibule, kterou zalili vodou a posypali špetkou soli. O pár dnů později se věštilo, který měsíc bude suchý, a který mokrá. Tento zvyk směřoval k zemědělství a úrodě. (Vyhlídal, 1906)

Tyto tradice potvrzuje ve své knize i Cravens (2006), který píše, že na Štědrý den celá rodina nejí, aby večer mohli vidět zlaté prasátko, které jim přinese štěstí. Na večeři se nyní nejčastěji v českých domácnostech vyskytuje smažený kapr. Po večeři se zpívají koledy a poté se rozbalují dárky, které lidem přinesl Ježíšek. Cravens (2006) Ježíška popisuje

jako tajemnou postavu, kterého si každý představuje jinak: někdo jako starého muže, a někdo jako malé dítě.

Mnoho vánočních tradic se dochovalo až do dnešních dnů. Změna je především v ozdobení vánočního stromku a v tom, že pod stromkem každý nalezne mnoho dárků. Dárky se rozbalují ihned po Štědrovečerní večeři, kdy se čeká, až zazvoní Ježíšek na zvonek a poté se jde ke stromečku.

Tři Králové

Vánoční čas končí 6. ledna svátkem Tří králů. V kostelích se v tento den koná mše. V tento den se také svěťí voda, křída, svatý olej a zlaté předměty. Svěcenou vodu a křidu si lidé poté nosili domů a používali ji k celoročnímu žehnání příbytků. Svěcenou vodou vykropili světnici a křidou značili veřeje domů. (Langhammerová, 2004)

S tím také souvisí dnešní podoba Tří králů. Tři koledníci obcházejí vesnici a u každého domu zpívají známou koledu „*My tři králové*“. Koledníci představují Kašpara, Melichara a Baltazara. Malí koledníci jsou oblečeni do dlouhých bílých plášťů, na hlavě mají koruny, na kterých je napsané K, M nebo B a nakreslený křížek. Ten koledník, který představuje Baltazara, má ušpiněný obličej od sazí. Těmto koledníkům nesmí chybět křída předem posvěcená v kostele a košík připravený na vykoledované dobroty. Nad každé dveře ve vsi napíše křidou svoji značku K + M + B. (Pitrová, 2016)

Tato značka neznamena počáteční písmena jmen Třech králů, jak se lidově traduje. Nýbrž je to zkratka latinského *Christus mansionem benedicat*, tedy Kristus požehnej tomuto domu. (Pastorace, 2000)

Nápis poté zůstává nad dveřmi celý rok a má zajistit celé domácnosti i jeho obyvatelům a domácím zvířatům jen samé dobré věci. Podle tradice dnem Tří králů končily vánoční svátky a začínal nový rok. (Pitrová, 2016)

Masopust

Masopustní období můžeme také brát jako předěl mezi zimním časem a časem probouzející se přírody. Dříve souvisel s oslavou končící zimy a nadějí na příští úrodu, plodnost a hojnost. Jeho délka se určuje podle Velikonoc. Začíná vždy po 6. lednu, tedy po příchodu Tří králů, a končí v úterý před Popeleční středou, po níž nastává čtyřicetidenní předvelikonoční půst. (Vondrušková, 2015)

Masopust byl provázený vesnickými zabíjačkami. Také se v tomto období konaly svatby, bály a další zábavy. Nejdůležitější byly poslední dny masopustního období. Tyto dny začínaly takzvaným Tučným čtvrtkem. (Pitrová, 2016)

Pro Tučný čtvrtek je charakteristickým znakem hodování. Dříve se říkalo, že kdo v tento den hodně jí a pije, tomu celý rok nebude chybět síla a zdraví. Proto se konaly oblíbené zabíjačky, pekly husy a zvěřina, a vše se zapíjelo hlavně pivem.

Taneční neděle byla zasvěcena tanci. Konaly se plesy a tancovačky. V neděli se říkávalo, že obilí a len bude tak vysoký, jak vysoko budou skákat tanečníci.

I pondělí, které se nazývalo Masopustní, bylo zasvěceno tancování. V pondělí ale mohli jít na bál pouze ženatí a vdané. Svobodní mládenci a dívky měli vstup zakázaný.

Vyvrcholení nastává v úterý. Říká se mu maškarní úterý. V tento den se konal průvod masek a maškar. (Šottnerová, 2009)

Maškarní průvod v doprovodu hudebníků, například harmonikářů, obcházel vesnici a navštívil každý dům. V průvodu byla hlavní postavou maska medvěda. Dalšími maskami byli koně, žid s holí v ruce, slaměný, který měl masku celou ze slámy, bába s nůsí, kostlivec s kosou nebo například maska nevěsty a ženicha. Za nevěstu se převlékl muž, a za ženicha se převlékla žena. Průvod se zastavil u každého obydlí, muzikanti zahráli a paní domu si zatancovala s medvědem. Ženy věřily, že když si zatancují s medvědem, přejde na ně jeho síla a pak i na celý dům. V každém domě bylo také připraveno občerstvení, které se zapilo domácí pálenkou. (Pitrová, 2016)

Mezi známé tradice, které se objevují v regionu Haná již několik staletí o masopustě, patří také Hanácké právo. O Hanáckém právu se podrobněji rozepisují již výše. Zástupcům vesnice jsou při těchto oslavách zapůjčena práva obecního úřadu. Symbolem pro zapůjčení práva byl většinou ozdobený meč, který se při ostatkové zábavě zasekl do stropu. Pod ním se napodobovali soudní jednání. Na závěr masopustu se právo vracelo zpět obecnímu úřadu. Tyto slavnosti se na mnoho místech regionu Haná v různých podobách udržují i dnes. (Večerková, 2015)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 MATEŘSKÁ ŠKOLA TETĚTICE

Ve čtvrté kapitole mé bakalářské práce charakterizuji mateřskou školu, na které probíhal projekt, a to Mateřskou školu Tetětice. Dále v této kapitole popisuji současnost mateřské školy, tedy mateřskou školu ve školním roce 2023/2024.

4.1 Charakteristika Mateřské školy Tetětice

Mateřská škola Tetětice je od 1. ledna 2003 součástí právního subjektu Základní škola a Mateřská škola Počenice – Tetětice, okres Kroměříž. Zřizovatelem tohoto právního subjektu je obec Počenice – Tetětice.

Původní mateřská škola vznikla v roce 1968 v budově základní školy v Počenicích, o dva roky později, v roce 1970, byla přemístěna do budovy národní školy v Teteticích, kde se mateřská škola nachází dodnes.

Mateřská škola Tetětice je a vždy byla pouze jednotřídní, s kapacitou 25 dětí. Tato mateřská škola je věkově smíšená a do třídy jsou zařazovány děti od 2 do 7 let.

V této mateřské škole provádí výchovně vzdělávací činnosti dva pedagogičtí pracovníci, dále jedna asistentka pedagoga, která dříve byla k dispozici pro dítě s autistickým spektrem, a nyní pomáhá dvouletým a tříletým dětem. Personál doplňuje jedna osoba pověřena správou budovy a výdejem stravy.

Mateřskou školu navštěvují kromě místních dětí z Tetetic i děti z několika blízkých vesnic, a to Počenic, Morkovic, Věžek a Medlova. Většina rodičů vozí své děti do mateřské školy auty, ale také je zde dobrá dopravní dostupnost zabezpečena autobusovými linkami.

Starší a postupně modernizovaná dvoupodlažní budova mateřské školy je umístěna v klidném prostředí uprostřed obce, mimo hlavní silnici. V roce 2008 zde došlo k rozsáhlé rekonstrukci. Došlo k úpravě střechy, výměně oken, zateplení stěn a nanesení nové fasády, která se po jedenácti letech musela zrenovovat.

Vnitřní prostory mateřské školy jsou vkusně upraveny a uzpůsobeny potřebám dětí předškolního věku. V přízemí se nachází šatna pro děti, sklad pro uložení hygienických potřeb a čisticích prostředků, kabinet a sociální zařízení pro zaměstnance. Největší část přízemí zabírá herna. V mezipatře je umístěno sociální zařízení pro děti, které je dostupné z přízemí i z prvního patra. V prvním patře se nachází sborovna, samostatná ložnice

pro děti a jídelna spojená s kuchyňkou pro výdej stravy. Stravování je zajišťováno dovozem stravy ze Školní jídelny mateřské školy Morkovice.

K budově mateřské školy patří malý dvorek se zastřešenou pergolou, pískovištěm, několika herními prvky a lavičkami. V malé kůlně jsou schované další hračky pro děti, jako například traktory, auta, hračky na pískoviště, míče a jiné.

Pro pobyt dětí venku je využíváno také dětské hřiště, které je vybudováno ve vzdálenosti cca 300 metrů od budovy, která je stejně jako toto hřiště spravována obcí Počenice – Tetětice.

Klidné venkovské prostředí vybízí k častým procházkám do přírody, obzvláště k návštěvám blízkého lesa, rybníka, či k procházkám po blízkých polních cestách.

4.1.1 Mateřská škola Tetětice ve školním roce 2023/2024

Mateřská škola Tetětice má ve školním roce 2023/2024 čtyři zaměstnance. V této mateřské škole jsou dvě učitelky, jedna asistentka pedagoga a jedna školnice, která zároveň i vydává dětem stravu. Asistentka pedagoga je zde pro děti dvouleté a tříleté, které potřebují pomoci s adaptací v mateřské škole.

Do Mateřské školy Tetětice dochází k 1. březnu 2024 dvacet čtyři dětí. V září 2023 do této mateřské školy nastoupilo pět nových dětí a v lednu 2024 nastoupily čtyři nové děti. Kolektiv tvoří 11 dívek a 13 chlapců. Věkové rozdělení třídy na počátku školního roku bylo následující: osm dětí bylo ve věku 2 let, sedm dětí bylo ve věku 3 let, šest dětí bylo ve věku 4 roky, dvě děti byly ve věku 5 let, z toho jedna dívka je ukrajinské národnosti.

5 VZDĚLÁVACÍ PROJEKT

V páté kapitole popisuji vzdělávací projekt, který je hlavním cílem celé mé bakalářské práce. Tento projekt byl vytvořen pro děti předškolního věku, konkrétně pro děti ve věku od 2 do 5 let. Projekt byl zrealizován v mateřské škole Tetětice. Bylo realizováno šest výstupů v rozmezí pěti měsíců, tedy od listopadu do března. Tyto výstupy byly zaměřeny na kulturní tradice a zvyky v regionu Haná.

Cílem bylo dětem ukázat, jaké jsou v místě jejich bydliště tradice a zvyky, a formou vzdělávacích aktivit dětem tyto kulturní tradice a zvyky představit a seznámit je s nimi. Dále bylo cílem přiblížit dětem region Haná, ve kterém děti žijí.

Vytvořila jsem vzdělávací projekt, který byl vázán na nejznámější tradice v regionu Haná. Prezentované kulturní tradice a zvyky byly zvoleny tak, aby vhodně reprezentovaly oblast Haná, kde se mateřská škola nachází.

Tradice a zvyky, které byly do vzdělávacího projektu vybrány, jsou nejspíše známé pro celou Českou republiku, ale činnosti v jednotlivých dnech byly do projektu zvoleny tak, aby se děti seznámily s tradicemi, které jsou typické zejména pro region Haná. Jelikož v mateřské škole, kde byl vzdělávací projekt vykonáván, jsou velmi malé děti, byl projekt uzpůsoben tak, aby i tyto děti tradicím a zvykům v regionu Haná porozuměly.

Vzdělávací projekt probíhal v prostředí třídy mateřské školy, ve které pracuji. Z toho vyplývá, že chování dětí během realizace projektu nebylo ovlivněno přítomností cizí osoby. Vzdělávací projekt probíhal v dopoledních hodinách, dle režimu mateřské školy, se všemi dětmi, které byly v daný den v mateřské škole přítomny. Děti jsem se snažila co nejlépe seznámit s kulturními tradicemi a zvyky, které se v naší oblasti konají. Vzdělávací projekt byl průběžně evaluován přítomnou učitelkou, která na celý můj vzdělávací projekt dohlížela.

Vzdělávací projekt nese název „Za tradicemi na Hanou“ a byl připraven pro děti předškolního věku, konkrétně pro děti ve věku od 2 do 5 let. Projekt byl zpracován pro realizaci v mateřských školách.

V mateřské škole Tetětice byl projekt realizován šesti výstupy v rozmezí pěti měsíců. Tyto výstupy byly zaměřeny na kulturní tradice a řemesla na Hané. Cílem bylo dětem předškolního věku přiblížit území, ve kterém žijí.

Prvním výstupem bylo seznámení s celým projektem a regionem Haná. Další výstupy se již konaly v konkrétní dny, kdy se dané tradice slaví, přičemž byly k realizaci vybrány Dušičky, Vánoce, Masopust, Vynášení Moreny a Velikonoce.

5.1 Návrh vzdělávacího projektu

Tabulka 1 - Návrh vzdělávacího projektu

Výstup	Téma	Cíle	Organizační formy	Metody
1. výstup pondělí 30. října	Za tradicemi na Hanou	seznámit děti s projektem	projektová výuka	rozhovor, demonstrace, instrukce, postup, výtvarná činnost
		rozvítet u dětí komunikační dovednosti		
2. výstup čtvrtek 2. listopadu	Dušičky	seznámit děti s tradicí Dušičky	projektová výuka	rozhovor, demonstrace, instrukce, postup, pracovní činnost, hra
		seznámit děti s tradicí lampionový průvod		
3. výstup pátek 22. prosince	Vánoce	seznámit děti s vánočními zvyky	projektová výuka	rozhovor, demonstrace, předčtenářská gramotnost
		představit dětem příběh o narození Ježíše		
4. výstup úterý 13. února	Masopust	seznámit děti s tradicí Hanácké právo	projektová výuka	rozhovor, demonstrace, dramaturgie, hra, výtvarná činnost
		z dramaturgie s dětmi scénu Hanácké právo		
5. výstup pondělí 18. března	Vynášení Moreny	seznámit děti s tradicí Vynášení Moreny	projektová výuka	rozhovor, demonstrace, pracovní činnost, předčtenářská gramotnost
		vyrobit s dětmi Morenu		
6. výstup čtvrtek 28. března	Velikonoce	seznámit děti s tradicí Velikonoce	projektová výuka	rozhovor, demonstrace, instruktáž, pracovní činnost, manipulování
		představit dětem malování vajec pomocí voskovek		

5.2 Seznámení s projektem

V této podkapitole představím svůj první výstup, kterým je seznámení dětí s projektem „Za tradicemi na Hanou.“

Tabulka 2 - Výstup 1: Za tradicemi na Hanou

Téma: Za tradicemi na Hanou – pondělí 30. října 2023	
Charakteristika dětí: V této mateřské škole bylo přítomno v pondělí 15 dětí. Třída je smíšená, celkový počet dětí ve třídě je 19 dětí. V pondělí zde bylo jedno dítě předškolního věku ukrajinské národnosti, dvě děti ve věku pěti let, dvě děti ve věku čtyř let, osm dětí ve věku tří let a dvě děti ve věku dvou let. Z toho bylo v mateřské škole osm chlapců a sedm dívek. Ve třídě je také asistentka pedagoga, která se věnuje dvouletým a tříletým dětem.	
Cíle z pohledu učitele	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit děti s projektem • rozvíjet u dětí komunikační dovednosti
Cíle z pohledu dítěte	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit se s regionem Haná • vyjmenovat typické znaky regionu Haná
Pedagogické strategie:	
Organizační formy: projektová výuka	
Metody: rozhovor, demonstrace, instrukce, postup, výtvarná činnost	
Prostředky a pomůcky: demonstrační obrázky, panenka Hanička, časová mapa našich tradic, čtvrtka A4, pastely	
Průběh výstupu	
<p>Prvním výstupem mého projektu „Za tradicemi na Hanou“ bylo seznámení dětí s tímto projektem. Představení mé osoby dětem nebylo nutné, jelikož v této mateřské škole pracuji již čtvrtým rokem, a tak se se všemi dětmi dobře známe.</p> <p>Do ranního kruhu jsem dětem donesla panenku. Domluvily jsme se s dětmi, že panenka nás bude provázet celým projektem a putováním za tradicemi. Panenka nám pomáhala v tom, že mluvilo pouze to dítě, které mělo panenku v ruce. Panenku jsme využívaly ve všech projektových dnech v ranním kruhu. Také jsme ji s sebou brali na procházky do přírody.</p> <p>První činností ranního kruhu bylo poznat, v čem jsem přišla dnes do ranního kruhu oblečená. Měla jsem na sobě oblečený kroj, který jsem měla půjčený od mé tety, která celý život žije v regionu Haná. Děti jsem se ptala, zda vědí, co mám oblečeného a jak se to nazývá. Jedna dívka správně věděla, že mám na sobě kroj. Doplnila jsem, že tento kroj se nazývá kroj hanácký. Dále jsem se dětí ptala, zda již někdy viděli někoho v krojích, zda mají doma kroj, a nebo například jestli vědí, jaký je rozdíl mezi</p>	

mužským a ženským krojem.

Druhou činností bylo seznámit děti s projektem, regionem Haná a s pojmem tradice. Dětem jsem donesla demonstrační obrázky Hané. Například krajinu, rozlehlá pole, vesnice na Hané či mapu České republiky, kde byla oblast Haná zvýrazněna. Všechny obrázky jsme si popsali a poté je vyvěsily na magnetickou tabuli. Dále jsme si řekly, proč tento projekt vlastně děláme a k čemu ho já potřebuji. Nakonec jsem se dětí zeptala, zda někdo ví, co je to tradice? Nikdo nevěděl, a tak jsme si s dětmi tradice popsaly.

Třetí činností bylo vymyslet jméno pro panenku. Nechala jsem děti rozvíjet fantazii. Děti říkaly různá jména, nejčastěji jména svých maminek či kamarádů. Ale nakonec jedna dívka řekla, že by se mohla jmenovat podle naší oblasti – Hana. A tak jsme se s dětmi shodli, že se panenka bude jmenovat Hanička.

Čtvrtou činností bylo seznámit děti s plakátem, kde bylo zaznamenáno všech 8 dnů, kdy si budeme s dětmi povídat o tradicích. Plakát jsem vytiskla ve velikosti A3 a záměrně v černobílé verzi. Na plakátě byl vždy nápis dané tradice a několik obrázků, které se k dané tradici vážou. Každý den, kdy danou tradici představím, donesu dětem všechny tyto obrázky i v barevné verzi. Na konci každého dne děti ze všech obrázků vyberou ty, které patří k dané tradici, a na náš plakát je nalepí. Na konci projektu se tak z našeho černobílého plakátu stane plakát barevný.

Po této činnosti jsme odešli s dětmi na toaletu, umýt si ruce a na svačinu.

Po svačině následovaly další činnosti spojené se seznámením tohoto projektu a místních tradic.

Pátou činností byla výtvarná činnost. S dětmi jsme si vytvořily obrázky polí, které jsou typické pro region Haná. Děti měly za úkol na tvrdý papír A4 nakreslit pastelem pole a louky. Tuto činnost zvládly jak nejmenší děti, tak děti starší. Obrázky pastelem vymalovaly žlutě, hnědě nebo i zeleně a poté je rozmazaly papírovým ubrouskem. Nakonec jsme všechny obrázky spojily v jednu velkou koláž a v jednu velkou krajinu pomocí izolepy. Děti samy seřadily obrázky vedle sebe a pod sebe tak, jak se jim to zdálo vhodné. Děti si zvolily skládání obrazu dle barev, aby spolu ladily.

Po této činnosti jsem se dětí zeptala, co se dětem na dnešním dni líbilo. Zda se jim projekt, který společně vytvoříme a celkově tento nápad, líbí, co by na něm změnily, či co by chtěly do budoucna udělat jinak. Jelikož to byl první projektový den, žádné

změny děti nenavrhly.

Po této činnosti se šly děti napít, na toaletu, a převléct se do šatny. Poté jsme vyrazili na procházku po polních cestách až k lesu. Zde jsme si názorně mohli ukázat přírodu a krajinu na Hané.

Když děti přišly z procházky, opět se převlékly, šly na toaletu, umyly si ruce a odešly do jídelny na oběd.

Sebereflexe

Dnešní téma bylo zvoleno jako vstupní. Díky tomuto dni jsem děti seznámila s projektem, který se bude konat v naší mateřské škole po dobu šesti měsíců. Toto dnešní téma našeho projektu jsem podle mě zvolila vhodně. Děti jsem seznámila s hlavní myšlenkou celého projektu a pomocí časové mapy jsem děti seznámila se všemi tradicemi, které nás během školního roku čekají.

Oba cíle byly naplněny. První cíl byl seznámit děti s projektem. Tento cíl jsem zvládla naplnit skvěle, jelikož celý den jsem děti seznamovala s tímto projektem a s tím, co nás během celého projektu čeká.

Druhý cíl jsem si stanovila rozvíjet komunikační dovednosti. Tento cíl byl také zcela naplněn, jelikož jsem děti po celou dobu výstupu vedla ke komunikaci a ptala jsem se dětí na spoustu otázek, na které mi odpovídaly.

Organizační formu jsem zvolila jako projektovou výuku. Tato forma bude zvolena ve všech mých výstupech, jelikož se celou dobu zabývám projektem. Mezi metody, které jsem zvolila, patří například rozhovor, který jsme s dětmi vedly po celou dobu ranního kruhu. Další metodou je například výtvarná činnost, která je dle mého také zvolena správně, jelikož jsme s dětmi vytvářely koláž krajiny v oblasti Haná.

Kdybych tento projekt představovala někdy znovu, u několika aktivit bych zvolila alternativní postup. Například panenku Haničku jsme si mohli s dětmi vytvořit samy pomocí různých látek a vaty. Bylo by to pro děti zajímavější a měly by k ní ještě větší vztah. Další věc, kterou bych změnila, je výroba koláže. Každé pole bych nechala tvořit například dvě děti, jelikož když jsme všechny obrazy složili dohromady, výsledný obraz byl moc velký.

5.3 Dušičky

Tabulka 3 - Výstup 2: Dušičky

Téma: Dušičky – čtvrtek 2. listopadu 2023	
Charakteristika dětí: V této mateřské škole bylo přítomno ve čtvrtek 12 dětí. Třída je smíšená, celkový počet dětí ve třídě je 19 dětí. Ve čtvrtek zde bylo jedno dítě předškolního věku ukrajinské národnosti, dvě děti ve věku pěti let, dvě děti ve věku čtyř let, pět dětí ve věku tří let a dvě děti ve věku dvou let. Z toho bylo v mateřské škole šest chlapců a šest dívek. Ve třídě je také asistentka pedagoga, která se věnuje dvouletým a tříletým dětem.	
Cíle z pohledu učitele	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit děti s tradicí Dušičky • seznámit děti s tradicí lampionový průvod
Cíle z pohledu dítěte	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenovat, co jsou to Dušičky • vyrobit si vlastní lampion
Pedagogické strategie:	
Organizační formy: projektová výuka	
Metody: rozhovor, demonstrace, instrukce, postup, pracovní činnost, hra	
Prostředky a pomůcky: demonstrační obrázky, panenka Hanička, pečicí papír, fixy, tvrdý barevný papír, čajové svíčky, lepidlo	
Průběh výstupu	
Druhým výstupem mého projektu bylo seznámit děti s tradicí Dušičky.	
První činností ranního kruhu bylo seznámit děti s tradicí Dušičky. Zeptala jsem se dětí, zda někdo z nich ví, co jsou to Dušičky, a proč je slavíme. Každé dítě, které chtělo mluvit, se přihlásilo a přišlo si pro panenku Haničku. Dnes jsem vzala pro Haničku svíčku, kterou jsem jí přilepila izolepou k ruce. Hanička tak znázorňovala dívku, která se chystala na hřbitov zapálit svíčku.	
Chlapec T: „ <i>Dušičky slavíme, protože je mají vodníci ve svých hrníčcích.</i> “	
Dívka N: „ <i>To jsou jen pohádkové dušičky.</i> “	
Chlapec M: „ <i>Ano, tyto dušičky leží na hřbitově.</i> “	
Chlapec T: „ <i>A tam my chodíme zapalovat svíčky!</i> “	
Po rozhovoru na téma Dušičky, jsem dětem ukázala demonstrační obrázky a zeptala se, zda někdo pozná, co na obrázcích je. Na obrázcích byly věci typické pro svátek	

Dušíček. Například svíčka, hřbitov, věnec nebo lampion. Děti jsem se ptala, proč se u nás slaví tento svátek, a proč se na Dušičky chodí na hřbitov, a jestli už také na hřbitově někdy byly a s kým? Dále jsem se děti ptala, co je to duše? Jak vypadá duše? Děti nevěděly, co je to duše, a tak jsem jim to vysvětlila.

Druhou činností byla hra Rozsviť si svou duši. Nejprve jsme s dětmi třeli dlaně o sebe, až jsme je měly teplé. Poté jsme si je přiložili na hrudník a teplem jsme rozsvítili naši duši. Při tom dětem jsem děti požádala, aby myslely na něco pěkného či na někoho, koho mají rádi. Když jsme měly své duše rozsvícené, rozdělili jsme se o toto světlo s kamarády. Každé dítě postupně po jednom vstalo a předalo kousek světýlka svému kamarádovi. Některé děti kamaráda pouze pohladily nebo se na něj usmály a některé děti řekly svému kamarádovi něco hezkého.

Po této činnosti jsme odešli s dětmi na toaletu, umýt si ruce a na svačinu. Po svačině následovaly další činnosti spojené s tématem Dušíček.

Třetí činností byla pracovní činnost. S dětmi jsme si vytvořili vlastní lampiony. K výrobě jsme potřebovali světlý pečicí papír, papírový kulatý talíř, tvrdý barevný papír, fixy na ozdobení lampionu a čajovou svíčku. Nejprve si děti na pečicí papír nakreslily fixem jakýkoliv obrázek dle své fantazie. Poté jsem dětem pomohla slepit pečicí papír s papírovým kulatým talířem, který jsme položili na dno lampionu a nakonec jsme na horní okraj lampionu přilepili barevný lem z tvrdého barevného papíru a papírové ucho, za které může dítě lampion držet. Tyto lampiony jsme si nechali ve třídě na odpoledne, kdy jsem pro rodiče s dětmi uspořádala lampionový průvod.

Po této činnosti jsem se děti zeptala, co se dětem na dnešním dni líbilo. Zda se jim téma Dušičky líbilo, co by na něm změnilo, či co by chtěly do budoucna udělat jinak.

Dívka A: „*Dušičky mi přijdou strašidelné.*“

Chlapec T: „*Já se jich nebojím, a moc se mi líbilo, že jsem mohl pochválit kamaráda.*“

Chlapec D: „*Já se moc těším, až můj lampion rožneme a ukážu ho mamince!*“

Dívka N: „*Já bych příště neukazovala ty strašidelné obrázky.*“ (poznámka: demonstrační obrázky)

Na závěr hodnocení jsem dětem rozmístila doprostřed koberce obrázky se všemi tradicemi, o kterých si během mého projektu budeme říkat. Děti vybraly čtyři obrázky, které patřily k tématu Dušičky a určila jsem čtyři děti, které se dnes nejvíce zapojovaly,

aby nalepily tyto obrázky do naší mapy tradic.

Po této činnosti se šly děti napít, na toaletu, a převléct se do šatny. Když se děti nachystaly a oblékly, vyrazili jsme na procházku na místní hřbitov. Vzali jsme společně i jednu svíčku a zapálili ji před křížkem, který stojí uprostřed hřbitova. Kromě svíčky jsme s sebou také vzali panenku Haničku.

Když děti přišly z procházky, opět se převlékly, šly na toaletu, umyly si ruce a odešly do jídelny na oběd. Po obědě šly některé děti domů a některé děti se šly chystat k odpolednímu odpočinku.

Odpoledne jsem pro děti a jejich rodiče připravila další program, který se váže k tématu Dušičky. K tradicím na Hané patří k Dušičkám i lampionový průvod, a takový průvod jsem i já vytvořila pro naše děti a jejich rodiče.

Po celé vesnici jsem rozmístila zavařovací sklenice se svíčkami a různá světýlka kolem lamp. S obecním úřadem jsem se domluvila, že na daný čas zhasnou světla v celé vesnici, aby náš průvod měl tu správnou atmosféru. Děti si s sebou vzaly dnes vytvořené lampiony z mateřské školy. Poté jsme vyrazili. Kolem vesnice na nás čekalo deset stanovišť, kde děti postupně plnily různé úkoly. Na konci trasy děti čekala krátká stezka odvahy a na jejím konci odměna pro všechny zúčastněné.

Sebereflexe

Dnešní téma jsem zvolila Dušičky, jelikož patří k našim českým tradicím, na které by se také nemělo zapomenout. Některé děti věděly, že se na Dušičky chodí na hřbitovy a samy se svými rodiči či prarodiči na hřbitovy chodí a zapalují svíčky. Těchto dětí bylo pouze pár. A tak si myslím, že bylo vhodné, že jsme si tuto tradici společně připomněli.

Oba cíle byly naplněny. První cíl byl seznámit děti s tradicí Dušičky. Tento cíl jsem zvládla naplnit, jelikož v ranním kruhu jsme si s dětmi o Dušičkách vykládali. Také jsme si ukázali demonstrační obrázky k této tradici a vysvětlila jsem dětem, co slovo Dušičky a s ním spojené slovo duše znamená.

Jako druhý cíl jsem si stanovila seznámit děti s tradicí lampionový průvod. Tento cíl byl také zcela naplněn, jelikož si každé dítě s mou dopomocí vyrobilo svůj vlastní lampion, který poté použily při odpoledním lampionovém průvodu s rodiči.

Organizační formu jsem zvolila jako projektovou výuku. Tato forma bude zvolena ve všech mých výstupech, jelikož se celou dobu zabývám projektem. Mezi metody,

keré jsem zvolila, patří například rozhovor, který jsme s dětmi vedli velkou část ranního kruhu. Další metodou je například pracovní činnost, která je dle mého také zvolena správně, jelikož jsme s dětmi vytvářeli lampiony na odpolední lampionový průvod.

Kdybych tento projekt představovala někdy znova, pár věcí bych změnila. Například na lampion bychom nekreslili fixami, jelikož menší děti zvládly pouze „čmáranice“, ale mohla bych použít barevné papíry, které bych menším dětem nastříhala a poté bychom je na lampion nalepili a vytvořili různá zvířata, například medvěda, lišku nebo například sovu.

Naopak si myslím, že se mi velmi povedlo spojit tento den jak s návštěvou hřbitova, tak i s odpoledním lampionovým průvodem pro rodiče s dětmi.

5.4 Vánoce na Hané

Tabulka 4 - Výstup 3: Vánoce na Hané

Téma: Vánoce na Hané – pátek 22. prosince 2024	
Charakteristika dětí: V této mateřské škole bylo přítomno v pátek 16 dětí. Třída je smíšená, celkový počet dětí ve třídě je 19 dětí. V pátek zde bylo jedno dítě předškolního věku ukrajinské národnosti, dvě děti ve věku pěti let, tři děti ve věku čtyř let, osm dětí ve věku tří let a dvě děti ve věku dvou let. Z toho bylo v mateřské škole osm chlapců a osm dívek. Ve třídě je také asistentka pedagoga, která se věnuje dvouletým a tříletým dětem.	
Cíle z pohledu učitele	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit děti s vánočními zvyky • představit dětem příběh o narození Ježíše
Cíle z pohledu dítěte	<ul style="list-style-type: none"> • pojmenovat vánoční zvyky • převyprávět příběh o narození Ježíše
Pedagogické strategie:	
Organizační formy: projektová výuka	
Metody: rozhovor, demonstrace, předčtenářská gramotnost	
Prostředky a pomůcky: demonstrační obrázky, panenka Hanička, klavír, příběh o narození Ježíše	
Průběh výstupu	
Třetím výstupem mého projektu bylo seznámit děti s tradicí Vánoc. Vánoce jsou snad nejrozšířenější a nejznámější tradicí na území celé České republiky, a tak jsem ji zařadila i do mého projektu. Vánoce jsou velmi podobné na všech území České republiky.	

Ale i přesto jsem se k tradičním Vánocům snažila zařadit prvky typické přímo pro region Haná.

První činností ranního kruhu bylo seznámit děti s tradicí Vánoce. Zeptala jsem se dětí, kdo zná Vánoce. Samozřejmě každé dítě vědělo, co jsou to Vánoce. Opět jsme k povídání použili panenku Haničku. Ten, kdo měl panenku, mohl mluvit. Dnes dostala panenka do ruky malý dáreček, který jsem jí k ruce připevnila izolepou.

Chlapec T: „*To k nám přijde Ježíšek s dárkama.*“

Chlapec D: „*Mně donese moooc dárků.*“

Dívka T: „*Půjdeme s maminkou do kostela a pak počkáme na Ježíška.*“

O Vánocích se děti rozpovídaly téměř samy. Je to tradice, kterou všechny děti znají a mají rády.

Druhou činností byl asociační kruh. Zahráli jsme si hru Když se řekne Ježíšek, co mě napadne? Každé dítě mělo za úkol říct jedno slovo, které je napadlo ke slovu Ježíšek. Dítěti, které sedělo vedle mě po pravé straně jsem předala panenku Haničku. Každý, kdo ji měl v ruce, mohl říct své slovo. Překvapilo mě, jak tuto činnost děti dobře zvládly. Pouze ty nejmenší děti ve věku dvou let žádné slovo nevymyslely. Mezi slovy se objevilo například: „*Vánoce, dárky, vánoční stromeček, večeře, zpívání, velké autíčko.*“

Po této činnosti jsem teprve dětem ukázala demonstrační obrázky, které jsem k této tradici měla připravené. Kromě výše zmíněných jsme si například připomněli adventní kalendář, zlaté prase, jmelí nebo cukroví a kapra.

Třetí činností bylo čtení vánočního příběhu o Ježíškovi. Děti jsem vyzvala, aby se příjemně usadily či lehly a přečetla jsem jim příběh o narození Ježíše. Příběh jsem přizpůsobila pro nejmenší děti. Po přečtení příběhu jsem dětem položila několik otázek. Například: „*Jak se jmenovala maminka a tatínek Ježíška? Kde se Ježíšek narodil? Kdo Ježíška zahříval, aby mu nebyla zima? Kdo se přišel na Ježíška podívat?*“

Po této činnosti jsme odešli s dětmi na toaletu, umýt si ruce a na svačinu. Po svačině následovaly další činnosti spojené s tématem Vánoce.

Čtvrtou činností bylo povídání si o vánočních zvycích. S dětmi jsme si řekli a vysvětlili nejznámější zvyky a ukázali jsme si je na demonstračních obrázcích. Hned poté jsme

si tyto zvyky sami v mateřské škole vyzkoušeli. Mezi zvyky jsem zařadila i typicky hanácké zvyky. Tento zvyk jsem si připravila hned v pondělí. Připravila jsem si 12 misek a do každé jsem dala cibuli, kterou jsem posypala solí a zalila trochou vody. V pátek jsem tyto misky donesla na stůl do třídy a vysvětlila dětem, proč je zde máme a jaký mají účel. Z těchto cibulí se věštilo, který měsíc bude suchý a který mokrá. Poté jsem požádala pouze dívky, aby vstaly a hodily svou přezůvku za sebe. Další tradicí bylo krájení jablíčka. S dětmi jsme si sedli ke stolu a každý si s mou pomocí rozkrojil jablíčko. Jako poslední vánoční tradici jsem měla pro každé dítě připravenou jednu lodičku s jeho iniciálami. Každé dítě položilo svou lodičku na hladinu velké mísy a já je postupně všechny zapálila. Sledovali jsme, zda se všechny lodičky drží při sobě a zůstaneme spolu i příští rok.

Pátou činností byl zpěv koled u klavíru. Zazpívali jsme si nejznámější vánoční koledy. Například jsme si zahráli Narodil se Kristus Pán, Pásli ovce Valaši, Tichá noc, Nesem vám noviny nebo Půjdeme spolu do Betléma.

Po těchto vánočních činnostech jsem se děti zeptala, co se dětem na dnešním dni líbilo. Co by na dnešním dni změnilo, či co by chtěly do budoucna udělat jinak nebo by si rády zopakovaly.

Chlapec T: „*Moc se mi líbilo pouštění lodiček.*“

Ostatní děti sborově: „*I mně, i mně...*“

Chlapec T: „*Mně se líbilo to jablíčko.*“

Dívka D: „*Já si chci znova hodit tou botou!*“

Dívka N: „*Já chci taky házet a stát se princeznou!*“

Na závěr hodnocení jsem dětem rozmístila doprostřed koberce obrázky se všemi tradicemi, o kterých si během mého projektu budeme říkat. Děti vybraly čtyři obrázky, které patřily k tématu Vánoce, a určila jsem další čtyři děti, které se dnes nejvíce zapojovaly, aby nalepily tyto obrázky do naší mapy tradic.

Po této činnosti se šly děti napít, na toaletu, a převléct se do šatny. Když se děti nachystaly a oblékly, vyrazili jsme na procházku po okolí vesnice.

Když děti přišly z procházky, opět se převlékly, šly na toaletu, umyly si ruce a odešly zpět do třídy, což nebývá zvykem. Dnes jsem dětem připravila Štědrovečerní večeři

ve třídě. Spojila jsem stoly k sobě, prostřela jsem každému dítěti a na oběd jsem nachystala bramborovou kaši a rybí prsty. Před hlavním chodem jsme si s dětmi ještě daly typický hanácký štědrovečerní předkrm, a to oplatku s medem. Na konci stolování jsem pro děti měla přichystané sušené ovoce a oříšky na ochutnávání. Oříšky a sušené ovoce je také typické pro štědrovečerní hostinu na Hané. Po této Štědrovečerní večeři šly dnes všechny děti domů. Všichni rodiče si dnes poslední den před Štědrým dnem chtěli své děti vyzvednout ihned po obědě, a tak v mateřské škole dnes nikdo nespál.

Sebereflexe

Jako dnešní téma jsem zvolila Vánoce. Toto téma jsem do svého projektu zvolila vhodně, jelikož Vánoce jsou jednou z nejznámějších tradic v celé České republice.

Oba cíle byly naplněny. První cíl byl seznámit děti s vánočními zvyky. Tento cíl jsem zvládla naplnit, jelikož jsme si o vánočních zvycích s dětmi nejen říkali, ale několik vánočních zvyků jsme si dnes i vyzkoušeli.

Jako druhý cíl jsem si stanovila představit dětem příběh o narození Ježíše. Tento cíl byl určitě také zcela naplněn, protože příběh o Ježíšovi jsme si společně přečetli a děti odpovídaly na mnou položené otázky.

Organizační formu jsem zvolila jako projektovou výuku. Tato forma bude zvolena ve všech mých výstupech, jelikož se celou dobu zabývám projektem. Mezi metody, které jsem zvolila, patří například rozhovor, který jsme s dětmi vedli velkou část ranního kruhu. Nejprve jsme společně mluvili o Vánocích, o příběhu narození Ježíše, a nakonec o vánočních zvycích. Další metodou je například předčtenářská gramotnost, která je dle mého také zvolena správně, jelikož jsem dětem přečetla příběh o Ježíšovi a děti poté odpovídaly na otázky, které jsem jim pokládala.

Kdybych tento projekt někdy opět tvořila, dnes bych nejspíše nic nezvolila jinak. Celý den byl jiný, s vánoční atmosférou. A myslím, že se mi povedlo ukázat dětem různé zvyky i je překvapit Štědrovečerní večeří, kterou jsme si užili všichni společně u jednoho stolu.

5.5 Masopust

Tabulka 5 - Výstup 4: Masopust

Téma: Masopust – úterý 13. února 2024	
Charakteristika dětí: V této mateřské škole bylo přítomno v úterý 10 dětí. V tomto období zde byla vysoká nemocnost. Třída je smíšená, celkový počet dětí ve třídě je od ledna 22 dětí. V úterý zde bylo jedno dítě ve věku pěti let, tři děti ve věku čtyř let, pět dětí ve věku tří let a jedno dítě ve věku dvou let. Z toho bylo v mateřské škole šest chlapců a čtyři dívky. Ve třídě je také asistentka pedagoga, která se věnuje dvouletým a tříletým dětem.	
Cíle z pohledu učitele	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit děti s tradicí Hanácké právo • zdramatizovat s dětmi scénu Hanácké právo
Cíle z pohledu dítěte	<ul style="list-style-type: none"> • mít povědomí o Hanáckém právu • dramatizace scény Hanácké právo
Pedagogické strategie:	
Organizační formy: projektová výuka	
Metody: rozhovor, demonstrace, dramatizace, hra, výtvarná činnost	
Prostředky a pomůcky: demonstrační obrázky, panenka Hanička, masopustní masky, fixy, voskovky, pastelky, těsto na koblihy, meruňková marmeláda, šavle z kartonu	
Průběh výstupu	
Čtvrtým výstupem mého projektu bylo seznámit děti s tradicí Masopust na Hané. Je to tradice, která neodmyslitelně patří k hanáckým tradicím.	
První činností ranního kruhu bylo seznámit děti s tradicí Masopust. Zeptala jsem se dětí, kdo ví, co je to Masopust? Dále jsem se dětí zeptala, zda již někdy slyšely, co je to Hanácké právo? Odpovídalo to dítě, které mělo v ruce panenku Haničku. Panence Haničce jsem dnes vyrobila a nasadila malou masku na obličej, aby děti poznaly, že se jedná o masopust.	
Chlapec T: „ <i>Hanácké právo znamená, že můžu žít na Hané.</i> “	
Chlapec N: „ <i>Vy jste říkala, že jsme Hanáci!</i> “	
Paní učitelka: „ <i>Ano, ten, kdo žije na Hané, ten se nazývá Hanák.</i> “	
Dívka N: „ <i>A já vím, co je to Masopust.</i> “	
Paní učitelka: „ <i>N, to je skvělé. Tak nám pověz, co je to masopust.</i> “	

Dívka N: „*Masopust jsou převlečení lidé za masky.*“

Chlapec T: „*A oni chodí po celých Tetěticích a zvoní na každý dům!*“

S dětmi jsme si dále povídali s pomocí demonstračních obrázků, co vše patří k této tradici. Například jsme si ukázali masopustní průvod, vodění medvěda, masky, které patří k masopustu, a nazdobenou šavli, která bezpochyby patří k masopustu na Hané.

Druhou činností byla výroba masopustních masek. Každé dítě dostalo nakreslenou masku, kterou si pastelkami, fixami či voskovkami dotvořilo. Tuto masku děti dále používaly při dalších činnostech.

Třetí činností bylo smažení hanáckých masopustních koblížků. Těsto jsem si připravila večer, a ráno ho vzala s sebou do mateřské školy. Kvůli kynutí těsta jsme nemohli s dětmi připravit těsto až v mateřské škole. Každé dítě si vyzkoušelo rozválet těsto. Poté si děti vykrojily kruh, z kterého udělaly kuličku. Každou kuličku děti naplnily meruňkovou marmeládou, která patří k hanáckým koblíhám. Tyto koblíhy jsme odnesli naší paní školnici, která nám koblíhy usmažila. Kvůli bezpečnosti jsem se do smažení koblíh nepouštěla s dětma sama.

Po této činnosti jsme odešli s dětmi na toaletu, umýt si ruce a na svačinu. Po svačině následovaly další činnosti spojené s tématem Masopust.

Čtvrtou činností byla výroba šavle. Šavli jsem připravila z kartonu. Děti měly poté za úkol ozdobit tuto šavli, a ozdobit ji pentlemi, které visely dolů. Tuto šavli jsme potřebovali k páté činnosti.

Pátou činností bylo hraní si na Hanácké právo. Děti představovaly výborníky. Každé dítě hrálo jinou roli. Jedno z dětí bylo rychtář, poté zde byl také písař, ponocný, sklepník, kominář a ostatní děti byly konšelé. Tyto děti si šly sednout ke stolu ve třídě, který představoval stůl v hospodě. Vedle stolu se připevnila šavle, která představovala právo. S dětmi u soudu jsme si hrály na „soudní jednání“. Každý výborník byl postupně vyplácen za to, že něco provedl. Na stůl jsme položili polštář a vařečkou každé dítě praštilo do polštáře určitý počet ran. Polštář jsme použili místo toho, aby vařečkou dostaly děti na zadek. Poté jsem dětem pustila hudbu a zatancovali jsme si.

Šestou činností byl masopustní průvod po vesnici. Děti si nasadily připravené papírové masky. Medvěd dostal medvědí čepici, dítě, které napodobovalo Bábu s nůsí, dostalo košík a hůl, Kůň dostal také čepici koně a tak dále. Všechny děti dostaly hudební

nástroje, někdo bubínky, někdo dřívka, někdo činely. Poté jsme obešli celou mateřskou školu. Navštívili jsme paní ředitelku, paní školnici, paní asistentku pedagoga i vedoucí paní učitelku.

Po těchto činnostech jsem se dětí zeptala, co se dětem na dnešním dni líbilo. Co by na dnešním dni změnilo, či co by chtěly do budoucna udělat jinak nebo by si rády zopakovaly.

Chlapec T: „*Moc se mi líbilo, že jsem byl medvědem,*“

Chlapec D: „*Mně se taky líbila moje maska.*“

Dívka N: „*A mně se líbilo hrát si na výbor a potom mít diskotéku.*“

Chlapec P: „*Já bych změnil to sezení u stolu, a místo toho bych jen tancoval.*“

Chlapec M: „*Já se nejvíc těším na koblížky po obědě!*“

Na závěr hodnocení jsem dětem rozmístila doprostřed koberce obrázky se všemi tradicemi, o kterých si během mého projektu budeme říkat. Děti vybraly čtyři obrázky, které patřily k tématu Masopust, a určila jsem další čtyři děti, které se dnes nejvíce zapojovaly, aby nalepily tyto obrázky do naší mapy tradic.

Po této činnosti se šly děti napít, na toaletu, a převléct se do šatny. Když se děti nachystaly a oblékly, vyrazili jsme na procházku po okolí vesnice.

Když děti přišly z procházky, opět se převlékly, šly na toaletu, umyly si ruce a odešly do jídelny na oběd.

Sebereflexe

Dnešní téma jsem zvolila Masopust. Toto téma jsem zvolila, protože je to typická tradice pro region Haná.

Oba cíle byly naplněny. První cíl byl seznámit děti s Hanáckým právem. Tento cíl jsem zvládla naplnit, jelikož jsem děti při první činnosti seznámila s celým masopustem a poté i s Hanáckým právem.

Druhým cílem bylo zdramatizovat scénu Hanácké právo. Při první činnosti jsem dětem Hanácké právo představila, ukázala na demonstračních obrázcích, co to je, a poté jsme si tuto scénu zahráli. Druhý cíl byl tedy také naplněn. Děti se vžily do rolí výborníků a s mou pomocí zvládly tuto scénu zahrát.

Jako organizační formu jsem zvolila projektovou výuku. Tato forma bude zvolena ve všech mých výstupech, jelikož se celou dobu zabývám projektem. Mezi metody, které jsem zvolila, patří například rozhovor, který jsme s dětmi vedli velkou část ranního kruhu. Nejprve jsme společně mluvili celkově o Masopustu, poté přímo o tom, co je typické pro region Haná, tedy Hanácké právo. V neposlední řadě jsem také dětem řekla, že si upečeme koblihy a řekli jsme si postup. Další metodou je například dramatizace, která je také zvolena správně, jelikož jsme s dětmi zdramatizovali scénu o Hanáckém právu a poté se děti převlékly za různé masky a zahrály si na masopustní průvod.

Kdybych tento projekt někdy opět prezentovala, změnila bych jednu věc. U pečení hanáckých masopustních koblihů bychom si mohli sami s dětmi udělat těsto na koblihy. Děti by se tak naučily recept na koblihy a naučily by se, jak se těsto připravuje.

5.6 Vynášení Moreny

Tabulka 6 – Výstup 5: Vynášení Moreny

Téma: Vynášení Moreny – pondělí 18. března 2024	
Charakteristika dětí: V této mateřské škole bylo přítomno v pondělí 18 dětí. Třída je smíšená, celkový počet dětí ve třídě je od ledna 22 dětí. V pondělí zde bylo jedno dítě předškolního věku ukrajinské národnosti, čtyři děti ve věku pěti let, pět dětí ve věku čtyř let, sedm dětí ve věku tří let a jedno dítě ve věku dvou let. Z toho bylo v mateřské škole deset chlapců a osm dívek. Ve třídě je také asistentka pedagoga, která se věnuje dvouletým a tříletým dětem.	
Cíle z pohledu učitele	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit děti s tradicí Vynášení Moreny • vyrobit s dětmi Morenu
Cíle z pohledu dítěte	<ul style="list-style-type: none"> • mít povědomí o tradici Vynášení Moreny • vyrobit Morenu
Pedagogické strategie:	
Organizační formy: projektová výuka	
Metody: rozhovor, demonstrace, pracovní činnost, předčtenářská gramotnost	
Prostředky a pomůcky: demonstrační obrázky, panenka Hanička, dva klacky, seno, vyfouknutá vajíčka, látka, sukně, šátek	
Průběh výstupu	
Pátým výstupem mého projektu bylo seznámit děti s tradicí Vynášení Moreny. Je to další tradice, která neodmyslitelně patří k hanáckým tradicím a také k jarním	

tradicím, kdy se loučíme se zimou.

První činností ranního kruhu bylo seznámit děti s tradicí Vynášení Moreny. Zeptala jsem se dětí, zda někdo ví, kdo je to Morena? Proč se tato tradice jmenuje Vynášení Moreny a proč ji vůbec vynášíme. Odpovídalo to dítě, které mělo v ruce panenku Haničku. Pro panenku Haničku jsem dnes vyrobila malou Morenu ze špejle, polystyrenové kuličky a látek.

Žádné dítě nevědělo, kdo je to Morena. Tak jsem dětem poradila:

Paní učitelka: *„I loni jsme byli vynášet Morenu. A víte, kam jsme ji vynesly? Přece do Tetětického potoka u pole.“*

Chlapec T: *„Ahaaa, jooo, já vím. Tam jsme ji hodily a ona ležela v potoce a byla mokrá.“*

Chlapec N: *„Říkali jsme nějakou básničku.“*

Paní učitelka: *„Ano, říkali. A víte, jakou básničku jsme Moreně řekli?“*

Dívka N: *„Tak to si vůbec nevzpomenu.“*

Všechny děti: *„Ani já ne... já to taky nevím...já taky ne...to bylo dávno....“*

Paní učitelka: *„To nevadí, že jste ji už zapomněli, dnes si ji znova připomeneme.“*

Chlapec T: *„Jupííí, už se těším!“*

S dětmi jsme si dále povídali s pomocí demonstračních obrázků, co vše patří k této tradici. Například jsme si ukázali obrázek, jak děti vyhazují Morenu do potoka. Také jsme si ukázali a řekli jsme si, z čeho se Morena skládá a jak se vyrábí.

Druhou činností byla právě výroba Moreny. Proto jsme si s dětmi předtím řekli, co vše potřebujeme na výrobu Moreny. Věci jsem měla připravené z domova a s dětmi jsme Morenu společně vytvořili. Nejprve jsem vzala dva dlouhé klacky, které děti položily do kříže, poté jsem je svázala. Poté děti udělaly ze slámy velkou kouli, kterou jsme připevnili na horní část tyče. Kouli jsme obalili bílým plátnem za pomoci dětí a já jsem ji pak zajistila provázkem. Poté jsem ji svázala ještě jednou, aby to vypadalo jako tělo Moreny. Vrch těla se nechal bílý a kolem pasu jsme Moreně zavázaly zelený šátek, který měl znázorňovat fěrtušek, který se u nás Moreně váže. Moreně poté ještě děti uvázaly šátek kolem hlavy a nakreslily jí oči, nos a pus. Z vyfouknutých vajíček, které jsem donesla, děti vytvořily náhrdelník. Provázek prostrkovaly děti dírkami

ve vajíčku. Nakonec jsme ho zavěsili Moreně kolem hlavy a Morena byla hotová.

Po této činnosti jsme odešli s dětmi na toaletu, umýt si ruce a na svačinu. Po svačině následovaly další činnosti spojené s tématem Vynášení Moreny.

Třetí činností bylo naučit se báseň, která patří k vynášení Moreny, a nebo také ke Květné neděli. My tuto báseň používáme při Vynášení Moreny a říkáme ji před tím, než Morenu vhodíme do potoka. Báseň má název Smrtná neděla a zní následovně:

Smrtná neděla,

kdes tak dlouho byla.

U studýnky, u rudýnky,

ruce, nohy myla.

Šátečkem, kvítečkem,

zeleným lístečkem.

Svatý Jiří, svatý Jan,

po věnečku vezou nám.

Nám, nám, nám,

těm teteckým pannám.

A vy milá matičko,

darujte nám vajíčko.

Jestli nám nedáte,

tak se podíváte.

Všechny hrnce vám roztlučem,

co v polici máte.

Báseň pochází z lidových textů a pamatuji si ji také já ze svého dětství.

Čtvrtou činností bylo samotné Vynášení Moreny. Před tím jsme ještě s dětmi zhodnotili tento den a poté jsme se již šli chystat k Vynášení Moreny.

Po činnostech jsem se děti zeptala, co se dětem na dnešním dni líbilo. Co by na dnešním dni změnilo, či co by chtěly do budoucna udělat jinak nebo by si rády zopakovaly.

Chlapec M: „*Já si nepamatuji celou básničku,*“

Paní učitelka: „*To nevadí, budeme si společně napovídat.*“

Chlapec M: „*Tak to zvládnou!*“

Dívka N: „*Já už ji umím celou! Smrtná neděla, kdes tak dlouho byla...*“

Paní učitelka: „*Dobře N. Jsi moc šikovná, společně si ji venku za chvíli řekneme.*“

Chlapec T: „*Já bych to už taky zvládl!*“

Chlapec D: „*Já už chci jít ven!*“

Na závěr hodnocení jsem dětem rozmístila doprostřed koberce obrázky se všemi tradicemi, o kterých si během mého projektu budeme říkat. Děti vybraly čtyři obrázky, které patřily k tématu Vynášení Moreny a určila jsem další čtyři děti, které se dnes nejvíce zapojovaly, aby nalepily tyto obrázky do naší mapy tradic.

Po této činnosti se šly děti napít, na toaletu, a převléct se do šatny. Když se děti nachystaly a oblékly, vyrazili jsme společně k potoku. Když jsme došli k potoku, společně jsme se s Morenou rozloučili. Řekli jsme jí, že zima byla sice krásná, ale už se moc těšíme na jaro. A tak ji posíláme, aby zima již zmizela a přišlo za námi jaro. Poté jsme si řekli společně básničku, kterou jsme se ráno ve třídě naučili a já jsem hodila Morenu do řeky. Morenu bychom měli házet zapálenou, ale jelikož zde není mnoho vody, tak jsme ji z bezpečnostních důvodů nechali nezapálenou.

Když děti přišly z procházky, opět se převlékly, šly na toaletu, umyly si ruce a odešly do jídelny na oběd.

Sebereflexe

Dnešní téma jsem zvolila Vynášení Moreny. Toto téma jsem zvolila proto, že je to typická tradice pro region Haná.

Oba cíle byly naplněny. První cíl byl seznámit děti s tradicí Vynášení Moreny. Tento cíl jsem zvládla určitě naplnit, jelikož jsem dětem popsala, co je to Vynášení Moreny, Morenu jsme si společně vyrobili, a nakonec jsme tuto tradici i uskutečnili a Morenu vyhodili do potoka.

Druhým cílem bylo vyrobit s dětmi Morenu. Druhý cíl byl tedy také naplněn, jelikož tuto Morenu jsme s dětmi vyrobili z předem připravených pomůcek.

Jako organizační formu jsem zvolila projektovou výuku. Tato forma bude zvolena ve všech mých výstupech, jelikož se celou dobu zabývám projektem. Mezi metody, které jsem zvolila, patří například pracovní činnost. Tato metoda byla naplněna, jelikož za pracovní činnost považuji výrobu Moreny. Další metodou je například předčtenářská gramotnost. Tato metoda byla dle mě také naplněna, jelikož jsme se s dětmi naučili báseň, která patří k Vynášení Moreny.

Kdybych tento projekt někdy opět realizovala, dnes bych nic nezměnila. Moc se mi líbilo, jak jsem si tento celý den naplánovala a jsem moc ráda, že mi vyšlo vše tak, jak jsem chtěla. Činnosti jsem měla poskládané tak, aby na sebe postupně navazovaly a výroba Moreny se také moc povedla. Všechny děti se do výroby zapojily a společně jsme vytvořily moc pěknou Morenu.

5.7 Velikonoce na Hané

Tabulka 7 - Výstup 6: Velikonoce na Hané

Téma: Velikonoce na Hané – čtvrtek 28. března 2024	
Charakteristika dětí: V této mateřské škole bylo přítomno ve čtvrtek 12 dětí. Třída je smíšená, celkový počet dětí ve třídě je od ledna 22 dětí. Ve čtvrtek zde bylo méně dětí, jelikož jsou velikonoční prázdniny a někteří rodiče si nechali své děti doma. Ve čtvrtek zde bylo jedno dítě předškolního věku ukrajinské národnosti, tři děti ve věku pěti let, čtyři děti ve věku čtyř let a čtyři děti ve věku tří let. Z toho bylo v mateřské škole osm chlapců a čtyři dívky. Ve třídě je také asistentka pedagoga, která se věnuje dvouletým a tříletým dětem.	
Cíle z pohledu učitele	<ul style="list-style-type: none"> • seznámit děti s tradicí Velikonoce • představit dětem malování vajec pomocí voskovek
Cíle z pohledu dítěte	<ul style="list-style-type: none"> • vyjmenovat zvyky patřící k Velikonocům • vyrobit kraslici pomocí voskovek
Pedagogické strategie:	
Organizační formy: projektová výuka	
Metody: rozhovor, demonstrace, instruktáž, pracovní činnost, manipulování	
Prostředky a pomůcky: demonstrační obrázky, panenka Hanička, vejce, slupky z cibule, voskovky, vatové tyčinky	
Průběh výstupu	

Šestým a zároveň posledním výstupem mého projektu bylo seznámit děti s tradicí Velikonoce. Je to další tradice, která neodmyslitelně patří k nejznámějším tradicím v celé České republice. Snažila jsem se dětem představit tuto tradici nejen klasicky, ale představili jsme si i některé zvyky, které jsou typické konkrétně pro hanácký region.

První činností ranního kruhu bylo seznámit děti s tradicí Velikonoce. Nejprve jsem se děti zeptala, zda někdo ví, co jsou to Velikonoce? Děti jsem seznámila se zvyky, které se na Velikonoce konají. Poté jsme si řekli, co je to Pašijový týden. Tento název děti neznaly. Pomocí demonstračních obrázků jsme si ukázali všechny dny v Pašijovém týdnu. A zeptala jsem se dětí, zda některý z těchto dní znají a dodržují ho. Dále jsme si podle demonstračních obrázků ukázali například pomlázku, beránka, mazanec, kraslice nebo řehtačku. Řehtačku jsem donesla dětem ukázat. Odpovídalo to dítě, které mělo v ruce panenku Haničku. Pro panenku Haničku jsem dnes vyrobila malá vajíčka z polystyrenu, které jsem obarvila různými barvami a udělala z nich náhrdelník kolem krku.

Chlapec T: *„Na Velikonoceeeeehmm....mrskají se holky.“*

Chlapec N: *„Klackem!“*

Paní učitelka: *„Ne, N. To není klacek. Víte někdo, jak se tomu proutku říká?“*

Dívka N: *„Pomazánka!“*

Paní učitelka: *„Seš blízko N. Ale není to pomazánka, tu si mažeme na chleba či rohlík. Ale je to pomlázka.“*

Chlapec T: *„A pak dostaneme od holek vajíčka a hlavně kokina.“*

Dívka A: *„My už máme kokina nachystané.“*

Paní učitelka: *„A jak se říká velikonočním vajíčkům?“*

Dívka N: *„Krásky!“*

Paní učitelka: *„Ne, to nejsou krásky, ale kraslice.“*

Dívka N: *„Ano, přesně to jsem myslela!“*

Poté jsme přesunuli konverzaci na dny v Pašijovém týdnu:

Chlapec T: *„Já znám zelený čtvrtek! To musím sníst něco zeleného. Já si dám okurek!“*

Paní učitelka: „*A ještě někdo bude mít dnes něco zeleného k jídlu?*“

Dívka N: „*Maminka říkala, že dnes uvaří špenát. Ale ten já nejím.*“

Paní učitelka: „*Tak co si N. dáš zeleného k jídlu, když ne špenát?*“

Dívka N: „*Já si dnes dááám.....zelený jablíčko!*“

Po rozhovoru s dětmi jsem vytáhla řehtačku, kterou jsem donesla, a každé dítě si zkusilo řehtačkou zatočit. Povedlo se to pouze čtyřem dětem. Pro mladší děti to bylo velmi těžké.

Druhou činností bylo naučit se velikonoční báseň typickou pro hanácký region. V regionu Haná, a zvláště v naší obci Tetětice se nejčastěji říká tato básnička z lidových textů a pamatuji si ji takto i já ze svého dětství:

Hody, hody, doprovody,

děte véce malovaný.

Nedáte-li malovaný, děte aspoň bílý,

slepička vám snese iný.

V komoře v kótku,

na zeleným prótku,

prótek se ohybá,

vajíčko se kolibá.

Slepička gdák,

vajíčko křáp,

máte nám ho paní mámo

i s pomlaskó dát.

Po této činnosti jsme odešli s dětmi na toaletu, umýt si ruce a na svačinu. Po svačině následovaly další činnosti spojené s tématem Velikonoce.

Třetí činností byla výroba pomlázky. Pozvala jsem do mateřské školy svého strýce, který celý život žije v regionu Haná a umí plést pomlázky. Dětem ukázal, jak se takové

pomlázky pletou. Na konec pomlázky uvázal mašli. Pro každého chlapce v naší mateřské škole měl strýc nachystanou jednu pomlázku na památku. Chlapci si poté vzali pomlázky domů a připravili si je na Velikonoční pondělí.

Čtvrtou činností bylo zdobení velikonočních vajíček. Nejprve jsme si s dětmi sedli do kruhu, kde jsem dětem na obrázcích ukázala různé techniky zdobení velikonočních vajíček, které se nejčastěji používaly v regionu Haná. Nejrozšířenější technikou zdobení velikonočních vajíček bylo nalepování slámy. Dalšími technikami bylo vyškrabávání, leptání či zdobení voskem. Bohužel technika zdobení slámou je velmi náročná, a tak jsem pro děti zvolila jednodušší techniku, a to techniku zdobení voskem.

Nejprve jsme si vajíčka obarvili v cibulových slupkách. Donesla jsem si cibulové slupky z domu a taktéž i vajíčka. Cibulové slupky vložily děti do hrnce, v kuchyni do něj děti napustily vodu a každé dítě do hrnce vložilo jedno vejce. Poté jsem hrnce s vodou, vejci a cibulovými slupkami odnesla na sporák a vařili jsme vejce 10 minut.

Zatímco se vejce vařila, děti nachystaly voskovky, které máme malé či zlomené a nedá se s nimi kreslit. Předem jsme si určili pouze čtyři barvy voskovek, protože k dispozici byly pouze čtyři plechovky. Do těchto plechovek jsme vkládali voskovky podle barev a poté jsem je ve vodní lázni rozpustila. Děti si vybraly barvy žlutou, modrou, červenou a zelenou.

Mezi tím se nám uvařila vajíčka, a tak jsem je dětem donesla do třídy společně s rozpuštěnými voskovkami. Každé dítě bylo poučeno o tom, že jsou rozpuštěné voskovky teplé a děti musí dávat pozor. Každému dítěti jsem rozdala čtyři vatové tyčinky, do každé barvy jednu. Každé dítě si vzalo do ruky své vejce a namáčelo si vatovou tyčinku do rozpuštěné voskovky. Děti vatovou tyčinkou kreslily různé vzory či obrázky na vejce. Po zaschnutí si děti tyto vajíčka vzaly domů, aby je mohly ukázat rodičům a udělat si z nich doma velikonoční výzdobu.

Po činnostech jsem se děti zeptala, co se dětem na dnešním dni líbilo. Co by na dnešním dni změnilo, či co by chtěly do budoucna udělat jinak nebo by si rády zopakovaly.

Dívka N: „*Mně se moc líbilo kreslení na vajíčka.*“

Dívka A: „*Mně se líbilo, jak se ty vajíčka obarvila cibulí.*“

Chlapec M: „*Já mám radost z toho proutku!*“

Paní učitelka: „*M., tomu se říká pomlázka.*“

Chlapec M: „*Ano, z té mám radost!*“

Chlapec T: „*Já se těším, až ji ukážu mamince! Ten pán byl moc milej.*“

Chlapec D: „*A já řeknu mamince tu básničku, už ji skoro celou umím.*“

Na závěr hodnocení jsem dětem rozmístila doprostřed koberce poslední čtyři obrázky s tradicemi. Vybrala jsem čtyři děti, které se dnes nejvíce zapojovaly, aby nalepily tyto obrázky do naší mapy tradic. Dnešním dnem jsme ukončili náš projekt. Děti si dnes odnesou kromě povědomí o tradicích i pomlázky a vlastnoručně vyrobené kraslice. Je to takový malý dárek pro děti ode mě. Také jsme společně dotvořili mapu tradic, jako výsledek našich projektových dní. Dětem jsem poděkovala za pomoc s projektovými dny a za to, jak byly šikovné. Řekli jsme si, proč tyto tradice již dneškem končí, ale zároveň jsme se domluvili, že si zrealizujeme nový projektový den, a to již v úterý 30. dubna 2024, kdy společně upálíme čarodějnici a také postavíme před mateřskou školou májku.

Po této činnosti se šly děti napít, na toaletu, a převléct se do šatny. Když se děti nachystaly a oblékly, vyrazili jsme společně na procházku.

Když děti přišly z procházky, opět se převlékly, šly na toaletu, umyly si ruce a odešly do jídelny na oběd.

Sebereflexe

Jako dnešní téma jsem zvolila Velikonoce. Toto téma jsem zvolila proto, že je to typická tradice pro region Haná a také významná tradice pro celou Českou republiku.

Oba cíle byly naplněny. První cíl byl seznámit děti s tradicí Velikonoce. Tento cíl jsem zvládla určitě naplnit, jelikož jsme si s dětmi dlouho povídali o Velikonocích, o Pašijovém týdnu a také jsme si na závěr dopoledne některé z těchto typických tradic s dětmi ukázali.

Druhým cílem bylo představit dětem malování vajec pomocí voskovek. Druhý cíl byl tedy také naplněn, protože si každé dítě vyrobilo svou kraslici pomocí techniky malování voskovkami.

Jako organizační formu jsem zvolila projektovou výuku. Tato forma bude zvolena ve všech mých výstupech, jelikož se celou dobu zabývám projektem. Mezi metody,

které jsem zvolila, patří například pracovní činnost a manipulování. Tyto dvě metody byly naplněny, jelikož za pracovní činnost a manipulování považuji zdobení vajíčka pomocí techniky kreslení voskovkami. Další metodou, kterou jsem zvolila, je například instruktáž. Tato metody byla dle mě také naplněna, jelikož do metody instruktáž zahrnuji ukázkou pletení pomlázek.

Na dnešním dni bych změnila několik věcí. I když je pletení pomlázky složitá záležitost, nechala bych děti, aby si samy zkusily tuto pomlázku uplést. I kvůli časovým možnostem jsme se dnes s dětmi pouze dívali, jak se tyto pomlázky pletou. Ale příště bych zvolila jinou metodu. Také bych příště mohla sehnat někoho, kdo se zabývá zdobením velikonočních vajíček pomocí techniky lepení slámy. Bylo by to velmi zajímavé a děti by si mohly tuto typicky hanáckou tradici také vyzkoušet.

6 EVALUACE PROJEKTU

V poslední šesté kapitole má bakalářské práce se zabývám evaluací projektu. Projekt jsem zhodnotila já sama za sebe i vedoucí učitelka, která mě při práci pozorovala.

Ve vlastní reflexi jsem zhodnotila svou práci v mateřské škole, volbu vybraných tradic a zvyků, volbu techniky, vybrané pedagogické strategie, práci s dětmi, výsledný projekt a v neposlední řadě i využitelnost projektu pro další praxi.

Evaluaci projektu provedla vedoucí učitelka vybrané mateřské školy. Jako metoda evaluace bylo vybráno pozorování učitelky. Vedoucí učitelka si ke každé mé činnosti zapisovala své poznámky, které poté přepsala v souvislý text. Evaluace byla provedena písemně a je přiložena v bakalářské práci v přílohách. Opis této evaluace je přidán do podkapitoly číslo 6.2 této bakalářské práce.

6.1 Sebereflexe

Pro děti z Mateřské školy Tetětice jsem vytvořila vzdělávací projekt s názvem „*Za tradicemi na Hanou*“. Tento projekt byl realizován v měsících listopad až březen, tedy trval 5 měsíců. Tradice jsem s dětmi realizovala v dny, ke kterým dané tradice přísluší, a to z důvodu, aby děti měly povědomí o tom, v kterém ročním období se která tradice koná. A také proto, aby děti věděly, jaké počasí a jaká část dne doprovází kterou tradici.

Projekt celkově hodnotím velmi pozitivně. Všechny tradice byly přizpůsobeny dětem tak, aby je zvládly všechny děti navštěvující tuto mateřskou školu, tedy jak děti ve věku dvou let, tak děti ve věku pěti let a zároveň i dívka předškolního věku, která je ukrajinské národnosti. Seznámení s danými tradicemi jsem dětem vysvětlovala tak, aby je všechny děti zvládly pochopit. K tomu mi dopomáhaly i demonstrační obrázky. Činnosti jsem rovněž sestavovala tak, aby je zvládly všechny děti navštěvující tuto mateřskou školu. Myslím si, že se mi podařilo všechny tradice dětem efektivně představit.

V jednotřídní Mateřské škole Tetětice se mi pracovalo velmi dobře. Všechny děti v této třídě znám a všechny děti znají mě. A jistě i proto se mi v této třídě dobře pracovalo, jelikož jsme si na sebe s dětmi nemuseli dlouze zvykat. S ostatními pedagogickými i nepedagogickými pracovníky byla velmi dobrá domluva, jelikož se také známe. A proto jsem mohla vytvářet i složitější aktivity, do kterých jsem zapojila všechny zaměstnance mateřské školy, a proto se také nevyskytly žádné komplikace v komunikaci.

Děti získaly představu o tradicích a zvycích, které se v regionu Haná dodržují, a děti se také obohatily o nové informace. Děti v mateřské škole byly otevřené novým věcem a stále se dožadovaly nových informací. Informace o tradicích v regionu Haná děti velmi zaujaly a stále se vyptávaly na další a další zvyky spojené s danou tradicí. Děti hodně zajímal rozdíl mezi tradicemi v našem regionu a tradicemi v jiných oblastech naší země. Hodně jsme s dětmi vedly rozhovory o daných tradicích. Nejvíce se dětem líbila tradice Masopust a s ním spojené Hanácké právo a také Vánoce, kde jsem se snažila dětem ukázat, jak probíhaly Vánoce na Hané a ukázala dětem hanáckou vánoční tradici – věštění z cibule.

Dětem velmi záleželo jak na aktivitách, které jsem si pro ně připravila, tak hlavně na dramatizaci jednotlivých činností. Dny, v kterých jsme dramatizovali jednotlivé tradice, se dětem líbily nejvíce. Například děti byly přímo nadšené při hře na Hanácké právo. Děti byly velmi spontánní a měly radost, že mohou hrát různé role dle vlastní představivosti a fantazie.

Jsem velmi spokojená s výběrem činností v mém projektu. Činnosti jsem se snažila tvořit různorodé a pestré, jejich realizace naplňovala stanovené cíle a všechny činnosti zapadaly do celkové koncepce mého projektu. Chtěla jsem, aby mé činnosti byly zaměřeny na rozmanité oblasti, a myslím, že se mi to povedlo. Činnosti zde byly zvoleny například dramatizace, předmatematická gramotnost, předčtenářská gramotnost, názorné ukázky, výtvarné činnosti, pracovní činnosti a další. Děti tak měly možnost zdokonalovat své technické zručnosti, rozvíjet fantazii a vyjádřit své pocity.

Stanovené cíle byly naplněny, obzvlášť za pomoci zvolených metod, prostředků a pomůcek. Organizační formy i metody byly zvoleny dle mého názoru vhodně. V celém projektu nám pomáhala například panenka Hanička. Tato panenka sloužila jako výborný komunikační a motivační prostředek. Díky této panence se děti nepřekřikovaly, a protože všechny děti chtěly mít panenku u sebe, vedly se mnou děti rozhovor častěji a déle, než je obvyklé. Nejprve jsem panenku vůbec zařadit do svého projektu nechtěla, protože děti v této mateřské škole na to nejsou zvyklé. Ale jelikož mám zkušenosti s tím, že se poté děti často překřikují, zkusila jsem využít panenku k tomu, aby děti lépe reagovaly a nevyrušovaly ostatní. Myslím, že se mi to díky panence Haničce povedlo a jsem mile překvapena. Kromě panenky jsem využila i jiné prostředky, například lidový kroj nebo různé pomůcky, které nám pomáhaly při výtvarných a pracovních činnostech. Dále jsem

zařadila i názorné ukázky. Zvláště při tradici Velikonoce se nám názorná ukázka při pletení pomlázek velmi vydařila. Dětem se moc líbil pán, který umí plést pomlázky.

Výstupem mého projektu byla časová mapa tradic. Tato mapa se dětem moc líbila a překvapilo mě, jak často se na ni děti chodí dívat a sledují, které tradice jsme již realizovali a které nás ještě čekají zrealizovat. Děti bavilo nalepovat obrázky do časové mapy tradic. Každý den jsem vybrala čtyři děti, které nejlépe zvládaly všechny aktivity v daný den. Děti tak byly motivované a všechny děti chtěly být nešikovnější. Dávala jsem si pozor, abych za šest mých výstupů zvládla vystřídat všechny děti, a na žádné jsem nezapomněla.

Některé činnosti a aktivity, které jsem zamýšlela zrealizovat, bohužel přirozeně nevyšly. Bylo to nejčastěji kvůli nedostatku času v jednotlivých dnech. Ale právě proto mně osobně tyto malé neúspěchy přinesly zpětnou vazbu, kterou mohu v budoucnu zúročit.

Projekt „*Za tradicemi na Hanou*“ je geograficky specifický. Z tohoto důvodu je tento projekt využitelný v jakékoliv mateřské škole sídlící v regionu Haná. Popřípadě se zde dají vybrat i některé činnosti, které nejsou typické pouze pro tradice na Hané, ale tyto tradice se s mírnými odlišnostmi vyskytují i v jiných regionech České republiky. Dále mohou mateřské školy z různých regionů lépe porovnat kulturní tradice v odlišných regionech.

6.2 Evaluace učitelky

V první řadě bych touto cestou poděkovala paní učitelce Lucii Mikulenkové za zajímavý projekt, který vymyslela v rámci plnění povinné pedagogické praxe během svého studia na UTB. Téma, které si paní učitelka Lucie Mikulenková vybrala, mne, jako její kolegyni, velmi potěšil. Neměli bychom dopustit, aby tradice z našich životů mizely. Dovolte, abych použila tento citát: „*Historie je neustálý dialog mezi minulostí a přítomností*“. (Arthur Schlesinger). Pojdme tedy diskutovat s dětmi už v mateřské škole, neboť tradice nám něco odevzdávají a předávají. Například to, jak reagovat v určitých situacích, kdy tradice ukazují, co je již ověřené, tudíž dodávající určitou jistotu. Tímto se paní učitelka v projektu řídila a velmi dobře projekt zpracovala.

Projekt se uskutečnil v období od podzimu 2023 do jara 2024. Rozdělen byl do 8 bloků, kdy každý jednotlivý blok představoval svátek, nebo významný den spojený s určitými a konkrétními tradicemi. Paní učitelka v mateřské škole pracuje, takže jednotlivé aktivity byly určeny pro děti, které zná, zohledňující specifika jak věková, tak osobnostní.

Koncipovala svůj projekt tak, aby zahrnula všechny vzdělávací oblasti: dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět.

Úvodní blok byl správně věnovaný oblasti Haná jako takové, seznámení s regionem a vším, co je pro něj typické. Dále navazovaly v časové posloupnosti Dušičky, Vánoce, Masopust, vynášení Moreny a Velikonoce. Každý svátek nebo významný den a k nim vázané aktivity byly paní učitelkou pečlivě vybrané a promyšlené. Pro děti byly výstupy zajímavé a přínosné. Naučily se nové hry, pojmy, techniky, básničky nebo písně. Didaktické pomůcky používané při výstupech si paní učitelka sama vyrobila, a my jsme rádi, že je můžeme dále v mateřské škole využívat. Projekt považuji za velmi zdařilý, inspirativní a můžeme z něj čerpat do dalších let.

6.3 Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky dané mateřské školy

V podkapitole 6.3 porovnávám sebereflexi s evaluací vedoucí učitelky v mateřské škole Tetětice. Při srovnání jsem se zaměřila na pět oblastí, které byly hodnoceny. Těmito oblastmi jsou: komunikace s dětmi, výběr činností, motivace před činností, použité pedagogické strategie a využitelnost projektu.

Evaluace vedoucí učitelky se shoduje s mou sebereflexi rozhodně v bodě výběr činností. S vedoucí učitelkou se shodujeme ve výběru činností a v pestrosti výběru činností, které byly pro děti zajímavé, netradiční a zábavné. Dále se shodujeme v bodě komunikace s dětmi. Jelikož v této mateřské škole učím již čtvrtým rokem, všechny děti znám a umím zohlednit jejich potřeby.

Ze strany vedoucí učitelky, která evaluovala mé výstupy, nezazněly žádné zápory. Já sama jsem ale malé nedostatky ve svých výstupech našla. Dle mého se dá vždy něco zlepšit a udělat příště lépe. Například bych si lépe rozvrhla časově dané činnosti, nebo bych některé činnosti rozložila do více dnů, abychom stihli vše, co jsem si pro děti připravila. Dalším záparem je menší komunikace dětí ve věku dvou a tří let. Tyto děti byly velmi šikovné, avšak většina těchto dětí ještě nemluví, a tak spíše pozorovaly rozhovory mezi mnou a staršími dětmi. Ale co se týká činností, ty zvládaly všechny děti, i ty nejmenší bez sebemenších problémů.

V následující tabulce jsou shrnuty oba pohledy, jak ze strany vedoucí učitelky mateřské školy, tak z mé strany. V každé oblasti jsou zahrnuté klady i zápory jak vedoucí učitelky, tak mé sebereflexe.

Tabulka 8 – Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky dané mateřské školy

Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky dané mateřské školy				
	Vlastní reflexe		Evaluace učitelky mateřské školy	
	Klady	Zápory	Klady	Zápory
Komunikace s dětmi	Kladení otázek Rozhovory s dětmi	Nejvíce komunikovaly děti starší (od čtyř let věku)	Diskutovat s dětmi o tradicích Přístup k dětem	
Výběr činností	Činnosti vybrány vhodně k daným kulturním tradicím Činnosti přizpůsobeny věku dětí a jejich individualitě	Časová náročnost některých vybraných činností	Dobře zpracovaný projekt Činnosti pečlivě vybrané a promyšlené Výstupy zajímavé a přínosné Zohledněna specifika věková i osobnostní	
Motivace před činností	Motivace pomocí panenky Haničky		Správná motivace na začátku i během projektu Vytváření pozitivního vztahu k tradicím	
Použité pedagogické strategie	Vlastní výroba některých pomůcek a prostředků Běžně dostupné pomůcky a prostředky Názorné ukázky k činnostem	Používat více metod Využívat více pomůcek a prostředků Kromě demonstračních obrázků ukazovat i videa pro lepší přiblížení tradice	Pomůcky paní učitelka sama vyráběla Pomůcky dále využitelné v mateřské škole Správně použité metody	

Využitelnost projektu v praxi	Tradice by se měly přenášet z generace na generaci Další seznamování s dalšími tradicemi v našem regionu	Lze využít pouze v regionu Haná	Projekt zdařilý a inspirativní V mateřské škole se z něj bude čerpat v dalších letech	
--------------------------------------	---	---------------------------------	--	--

6.4 Využitelnost projektu pro další praxi

Z výše popsané evaluace je možné vyvodit některá doporučení pro praxi, které je vhodné při seznamování dětí s tradicemi a zvyky zohlednit.

První doporučení se týká udržování kulturních tradic. Udržování kulturních tradic je velmi důležité pro naši společnost. Je také vhodné seznamovat děti s kulturními tradicemi již v předškolním věku v mateřské škole. A to z důvodu, že většina dětí nezná kulturní tradice z domova. Rodiče je k tomu například nevedou či některé tradice a zvyky neslaví. Proto je mateřská škola ideální místo, kde se mohou děti poprvé setkat s kulturními tradicemi či různými zvyky.

Druhé doporučení se týká udržování regionálních tradic. Mnohé děti neznají ani ty nejznámější české kulturní tradice, jako jsou například Velikonoce. Sama znám mnoho rodičů, které Velikonoce odmítají slavit. Ale i přesto bychom měli děti seznamovat i s odlišnostmi, které jsou typické pouze pro daný region, či celkově s tradicemi, které jsou typické pouze pro region, ve kterém žijeme. V našem případě tedy pro region Haná.

Třetím doporučením je seznamovat děti i konkrétně s regionem Haná. Děti v předškolním věku většinou nemají ponětí o tom, jaké máme oblasti či regiony, a v kterém regionu zrovna my žijeme. Proto by bylo vhodné seznamovat děti s místem, ve kterém žijí. Mateřská škola je vhodným místem, kde by se děti mohly více dozvědět o daném regionu.

Čtvrté doporučení se týká seznamování dětí s tradicemi během celého školního roku. Regionální i celorepublikové kulturní tradice u nás probíhají po celý rok. Mateřská škola by měla s dětmi tyto tradice během celého roku zařazovat a seznamovat je s tradicemi tak, aby se aktivity konaly v období, které je pro danou tradici typické.

Dalším doporučením je brát ohled na věk dětí v mateřské škole. Do naší mateřské školy dochází děti ve věku od 2 do 5 let, přičemž většina těchto dětí má dva nebo tři roky.

A proto jsem nezvolila přímo tradice, které se konají pouze a jen v regionu Haná, ale zvolila jsem tradice, které jsou většinou známé i dětem v této věkové kategorii. A pouze jsem do těchto širších kulturních tradic vložila prvky, které jsou typické pouze pro region Haná.

Dále bych také doporučila uschovávat dětem všechny materiály, které ke kulturním tradicím a k mým výstupům mají k dispozici. Tyto materiály se mohou uschovávat například ve formě portfolia, které může zahrnovat pouze materiály, které se týkají kulturních tradic. Děti si tak na konci roku odnesou portfolio, ve kterém budou materiály za celý rok, ze všech tradic, které se během celého roku v mateřské škole uskutečnily.

Posledním doporučením je propojovat kulturní tradice s různými metodami, aby seznámení dětí s tradicemi bylo pestré a zábavné. Jako vhodná metoda se nabízí například vycházka, exkurze či názorná ukázka. Díky těmto metodám by děti z Mateřské školy Tetětice mohly ještě lépe poznávat kulturní tradice v regionu Haná, ve kterém děti žijí.

Tato doporučení by měla reflektovat každá učitelka, která bude pracovat v mateřské škole. Záměrem každé učitelky by mělo být, aby se nezapomnělo na kulturní tradice a na region, ve kterém žijeme. Doporučení jsou podle mého názoru vhodná pro práci v kterékoliv mateřské škole nejen v regionu Haná.

ZÁVĚR

Téma mé bakalářské práce „Kulturní tradice regionu a jejich využití v mateřské škole“ jsem si zvolila z mnoha důvodů. Jedním z nich jsou určité vzpomínky, když jsem já sama chodila do mateřské školy. Pamatuji si, že jsem měla ráda všechny tradice, s kterými nás paní učitelky během let v mateřské škole seznamovaly. Pamatuji si například, jak jsme každý rok vynášeli Morenu, a možná i právě proto chci s touto tradicí i mnohými dalšími tradicemi děti seznamovat. Kulturní tradice jsou něco, o co bychom se měli starat, a měli bychom je předávat i dětem v mateřské škole. Právě proto, aby tyto tradice i zvyky zůstaly uchovány pro další generace.

Dalším důvodem, proč jsem se rozhodla pro vytvoření vzdělávacího projektu na téma kulturní tradice a zvyky, bylo naučit se tyto projekty připravit. V mateřské škole pracuji již čtvrtým rokem, a když jsem začínala, neměla jsem odvahu žádné projekty tvořit. Nyní, díky této bakalářské práci, jsem pro děti vytvořila svůj první vzdělávací projekt a dle mého názoru se velmi vydařil, proto budu v tvoření celoročních projektů dále ráda pokračovat. Doufám, že má bakalářská práce dopomůže také k tomu, aby i další učitelé mateřských škol začali děti seznamovat s kulturními tradicemi regionu, ve kterém žijí, a aby učitelé začali realizovat vzdělávací projekty ve svých mateřských školách častěji.

Kulturní tradice jsou pro děti velmi důležité. Tradice jsou pro děti pilířem jistoty. Dětem vyhovuje opakování stejných událostí a okamžiků. Pomáhá jim orientovat se ve světě, přináší jim silné zážitky a přispívá k pocitu bezpečí. Tradice a zvyky narušují stereotyp všedních dnů a připomínají důležité události života. Právě i proto bychom měli děti seznamovat s tradicemi, aby tradice jednoho dne nezanikly. Ale naopak, aby naše děti mohly tradice předávat svým dětem, a ty zase svým dětem a tak pořád dále.

Bakalářská práce mě velmi obohatila a byla pro mě velkým přínosem. Největším přínosem pro mě byla tvorba projektu a rozhovory s dětmi o daných tradicích. I tvorba celého vzdělávacího projektu a jeho aktivity mě bavilo tvořit a uplatňovat s dětmi v jednotlivých dnech. Nalezla jsem i spousty tradic a zvyků, které jsem dříve podrobněji neznala, ale do budoucna bych se s nimi chtěla více seznámit a poté s nimi seznámit i děti v mateřské škole.

Věřím, že vytvořený projekt se dětem z mateřské školy líbil a naplno si ho užily, a budu moc ráda, když budu moci podobný vzdělávací projekt vytvořit i v příštím roce. Tento můj první vzdělávací projekt byl pro mě velkou inspirací.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

- Beaty, J. J. (2016). *Skills for Preschool Teachers*. Pearson
- Bezděková, L., Kubecová, M., Kupcová, Z., & Váňová, H. (2018). *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. Raabe.
- Brouček, S. & Jeřábek, R. (2007). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Mladá fronta.
- Cravens, C. S. (2006). *Culture and Customs of the Czech republic and Slovakia*. Greenwood.
- Doležalová, J., (2005). *Funkční gramotnost - proměny a faktory gramotnosti ve vztazích a souvislostech*. Gaudeamus.
- Dvořáček, P. & Růžička, J. (2008) *Haná - Olomoucko, Prostějovsko a Přerovsko*. Levné knihy.
- Hansen, K. (2003). *Kultur und kulturwissenschaft*. Wilhelm Fink Verlag.
- Heřmanová, E. & Chromý, P. (2009). *Kulturní regiony a geografie kultury*. ASPI.
- Kindlová, M., & Boledovičová, M. (2019). *Tradinář. Rodinný a tvořivý rok plný oslav a rituálů*. Smart Press.
- Kolláriková, Z. & Pupala, B. (2001). *Předškolní a primární pedagogika*. Portál.
- Kukal, P. & Vinduška, J. (2010). *Hovory a hrátky se zvyky a svátky*. Portál.
- Langhammerová, J. (2004). *Lidové zvyky*. Lidové noviny.
- Lišková, E. (2022). *Naše lidové zvyky v obrazech*. Grada Publishing.
- Majerčíková, J. (2018). *Společenskovední vzdělávání v předškolním věku. Úvod do studia*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- Morrow, L. M. (2007). *Developing literacy in preschool*. The Guilford Press.
- Motlová, M. (2010). *Český rok od jara do zimy*. Fortuna Libri.
- Otto, J. (1908). *Ottův slovník naučný. Dvacátý sedmý díl*. J. Otto – Ottovo nakladatelství.
- Pitrová, P. (2016). *Český rok*. Fragment.
- Petrusek, M. (2009). *Základy sociologie*. Akademie veřejné správy.

- Průcha, J. (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Portál.
- Průcha, J. (2014). *Vzdělanost Čechů a výzvy pro teorii pedagogiky*. Pedagogická orientace.
- Průcha, J. & Veteška, J. (2012). *Andragogický slovník*. Grada.
- Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Portál.
- Ševčíková, H. (1996). *Advent a Vánoce na Hané*. Okresní knihovna.
- Šottnerová, D. (2008). *Lidové tradice*. Rubico.
- Toufar, P. (2004). *Český rok na vsi a ve městě*. Akcent.
- Urban, L. (2008). *Sociologie trochu jinak*. Grada.
- Večerková, E. (2015). *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Vyšehrad.
- Vondrušková, A. (2015). *Český lidový a církevní rok*. Moravská Bastei MOBA.
- Vyhlídal, J. (1906). *Rok na Hané*. R. Promberger.

Internetové zdroje:

- Folklorní sdružení České republiky. (2024). *Etnografický region*.
http://archiv.fos.cz/encyklopedie/seznam.phtml?id_statu=1&typ=499
- Masarykova univerzita. (2024). *Jsme tradiční instituce*. <https://www.phil.muni.cz/o-nas/tradice>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. <https://www.msmt.cz/file/56051/>
- Pastorace. (2000). *Co znamená žehnání K+M+B+*. <https://www.pastorace.cz/clanky/co-znamena-zehnani-kmb>
- Sociologická encyklopedie. (2017). *Obyčej*.
<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Oby%C4%8Dej>
- Tradice má smysl. (2015). *Strhující tradiční zvyky na Hané*.
<https://www.tradicemasmysl.cz/Regiony/Stredni-Morava-a-Jeseniky/Hana/Tradice/Strhujici-tradicni-zvyky-na-Hane/>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - Návrh vzdělávacího projektu.....	39
Tabulka 2 - Výstup 1: Za tradicemi na Hanou.....	40
Tabulka 3 - Výstup 2: Dušičky	43
Tabulka 4 - Výstup 3: Vánoce na Hané.....	46
Tabulka 5 - Výstup 4: Masopust.....	50
Tabulka 6 - Výstup 5: Vynášení Moreny.....	53
Tabulka 7 - Výstup 6: Velikonoce na Hané.....	57
Tabulka 8 – Srovnání vlastní reflexe a evaluace učitelky dané mateřské školy.....	67

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Výsledek výstupu 1: Za tradicemi na Hanou

Příloha P II: Originál evaluace učitelky

PŘÍLOHA P I: VÝSLEDEK VÝSTUPU 1: ZA TRADICEMI NA HANOU

PŘÍLOHA P II: ORIGINÁL EVALUACE UČITELKY

Základní škola a Mateřská škola Počenice-Tetětice, okres Kroměříž

Evaluace projektu: „Za tradicemi na Hanou“

V první řadě bych touto cestou poděkovala paní učitelce Lucii Mikulenkové za zajímavý projekt, který vymyslela v rámci plnění povinné pedagogické praxe během svého studia na UTB. Téma, které si paní učitelka Lucie Mikulenková vybrala, mne, jako její kolegyni, velmi potěšil. Neměli bychom dopustit, aby tradice z našich životů mizely. Dovolte, abych použila tento citát: „*Historie je neustálý dialog mezi minulostí a přítomností*“. (Arthur Schlesinger). Pojdme tedy diskutovat s dětmi už v mateřské škole, neboť tradice nám něco odevzdávají a předávají. Například to, jak reagovat v určitých situacích, kdy tradice ukazují, co je již ověřené, tudíž dodávající určitou jistotu. Tímto se paní učitelka v projektu řídila a velmi dobře projekt zpracovala.

Projekt se uskutečnil v období od podzimu 2023 do jara 2024. Rozdělen byl do 8 bloků, kdy každý jednotlivý blok představoval svátek, nebo významný den spojený s určitými a konkrétními tradicemi. Paní učitelka v mateřské škole pracuje, takže jednotlivé aktivity byly určeny pro děti, které zná, zohledňující specifika jak věková, tak osobnostní. Koncipovala svůj projekt tak, aby zahrnula všechny vzdělávací oblasti: dítě a jeho tělo, dítě a jeho psychika, dítě a ten druhý, dítě a společnost, dítě a svět.

Úvodní blok byl správně věnovaný oblasti Haná jako takové, seznámení s regionem a vším, co je pro něj typické. Dále navazovaly v časové posloupnosti Dušičky, Vánoce, Masopust, vynášení Moreny a Velikonoce. Každý svátek nebo významný den a k nim vázané aktivity byly paní učitelkou pečlivě vybrané a promyšlené. Pro děti byly výstupy zajímavé a přínosné. Naučily se nové hry, pojmy, techniky, básničky nebo písně. Didaktické pomůcky používané při výstupech si paní učitelka sama vyrobila, a my jsme rádi, že je můžeme dále v mateřské škole využívat. Projekt považuji za velmi zdařilý, inspirativní a můžeme z něj čerpat do dalších let.

V Kroměříži dne 6. dubna 2024

Bc. Monika Ůngerová
učitelka